

Humaniora-bashing

”Det er næsten forbudt at tale elite: Hvorfor er der fokus på de 25 pct. dårligste studerende – hvorfor ikke på de 25 pct. bedste”, spurgte Aarhusprofessor Flemming Besenbacher på Videnskabernes Selskabs årsmøde d. 12. marts. Temaet var **’Faglig excellence ved masseuniversiteter’**.

Besenbachers eliteanalyse havde utvivlsomt opbakning i Selskabets eliteforsamling, men Besenbachers rundgang i afdelingen for diverse havde også andre uni-politiske ærinder, fx når han harcellerede over, at professionshøjskoler gerne vil være pseudo-uni'er med unødigt ”akademisering”. Men han langede også ud efter konkurrencen om de studerende:

”Det er jo absurd, at nogle uni'er udbyder nært beslægtede tilbud. Nogle designer også meget snævre uddannelser uden fagkerne og helst noget med ’medier’. Tankegangen er, at de studerende jo altid kan bygge ovenpå. Men uden kernefaglighed går det ikke: Ingen naturvidenskab uden matematik, ingen

samfundsvidenskab uden statistik, ingen humaniora uden sprog ...”, lød hans fundamentalistiske analyse, som utvivlsomt også nød opbakning i forsamlingen, hvoraf flertallet kom fra de hårde teknik- og nat-videnskaber.

”Nu er jeg jo ikke ekspert i humaniora, men det er min oplevelse, at når mange studerende på humaniora søger ’noget med medier’, så skyldes det i virkeligheden, at de gerne vil arbejde i fjernsynet ...”, lød hans provokation.

Og selv om de pæne professorer i Videnskabernes Selskab kan kunsten at ignorere spydigheder og debattere sofistikeret på akademisk, blev Besenbachers fagchauvinistiske stikpille dog for meget for en humanioraprofessor, som frabad sig den slags populistiske ”humaniora-bashing” ...

Og så gik Selskabet ellers let videre til næste tema.

Se foto og reportage på s. 16

Kampen om arbejdstiden

Lærere på professionshøjskoler og gymnasier måtte sælge deres arbejdstids-værn. Kommer turen også til uni-lærerne?

3

Kvotestuderende mere motiverede

Politikerne åbner for optag med flere alternative kvalifikationer

6

Uni-ministeren: Teatertorden

Uni'erne er skeptiske over for ny akkrediteringsprocedure, som ikke vil betyde mindre papirarbejde. Men ministeren afviser kritikken

8

Ny AU-rector: Fremtiden vil anerkende reformen

Brian Bech Nielsen: 'At den mislykkes indgår slet ikke i min forestillingsverden.'

10

INTERVIEW

MÅNEDENS ANALYSE

Forberedelsesnormer: Et kludetæppe

12

Lokalaftaler er skruet forskelligt sammen. Men KU-hum's lærere har de ringeste betingelser - med CBS' på andenpladsen

Tillidsfolk: Normer er et værn

14

- mod stort undervisningspres. Og lokalaftaler er absolut nødvendige på tidspressede fagområder

AU-sektorforskning: Ulighed ...

20

For et år siden fortalte en rapport, at de indfusede ’sektorforskere’ oplevede stærkt forringede vilkår. Men nu siger idekatalog, at der blot er små uligheder i forhold til uni-lærerne

AU-arts med den værste apv

22

Reformprocessen har været ekstra hård ved Arts-lærerne, forklarer dekanen: Det nære ledelsesniveau skal tydeliggøres

Skilsmiseforskning

27

- er godt samtalestof ved middagsselskaber, fortæller ung forsker

OK-2013: Normaliserede og 'unormaliserede' arbejdstider

Det er svært at vide, hvad bier tænker, sagde Peter Plys. Hvordan kan det være, at gymnasie-lærernes og folkeskolelærernes arbejdstider skal "normaliseres" og indrettes som for alle andre medarbejdergrupper, jf. den offentlige debat for tiden? Hvordan kan det være, at KL truer med lockout, hvis lærerne ikke makker ret?

Og hvordan hænger det sammen med, at universitetslærere ikke kan få "normaliseret" deres arbejdstid med en aftale om 37 timers arbejdsuge? Hvorfor skal en enkelt gruppe under overenskomstforhandlingerne pludselig have så væsentlige ændringer, når vi på statens overenskomstområde for universiteterne måtte sande, at der intet var at forhandle om på arbejdstiden?

Det har igennem mange overenskomstfor-handlinger været et krav på universite-ternes område at få arbejdstidsreglerne "normaliseret" og fjernet undtagelsesbe- stemmelsen på universitetsområdet om overarbejdsreglerne. Kravet er igen ble- vet blankt afvist af Finansministeriet v. Moderniseringsstyrelsen.

Virkeligheden på universiteterne er kendt for Moderniseringsstyrelsen, både fra universiteternes egne APV-undersøgelser og fra FORSKERforums undersøgelser, som har været omtalt i de senere numre. Alle arbejder langt mere end de 37 timer, lønnen beregnes ud fra. 45-47 timer for lektorer og 50 timer pr. uge for professorer. Overarbejdet bliver således gratis overarbejde.

Dykker man længere ned i undersøgel- serne, afsløres der alvorlige arbejdsmiljø- problemer for store grupper. Det er meget

bekymrende, at hele 13-21 pct. af de ansatte på AU oplever "stærke stress-symptomer så som hovedpine, mavepine og koncen- trationsbesvær i det daglige" og hele 30-43 pct. af de menige vipere føler sig "udkørte." Arbejdsbelastningen er tilmed vokset de sidste tre år. Fra at det var hver fjerde medarbejder i 2009, som føler sig udkørt, er det nu hver tredje.

“Hvordan hænger folkeskolelærernes 'normaliserede' arbejdstider sammen med, at universitetslærere ikke kan få "normaliseret" deres arbejdstid med en aftale om 37 timers arbejdsuge?”

Det kunne se ud som om, at vores fagforenings-forhandlere (i AC-regi) har lagt sig fladt ned og accepteret Moderniserings- styrelsens afvisninger; men de fortæller, at det faktisk var behårde forhandlinger med en modstander uden vilje til dialog. Forhand- lingsresultat er ikke blot magert og ligner nærmest et maføst tilbud fra Don Corleone, man ikke kan sige nej til, men det efterlader os med følelsen af manglende respekt for den danske model, hvor der gives og tages. Den danske model har ellers fungeret siden

septemberforliget 1899, hvor det essentielle er frivillige aftaler, som bygger på ligestilling i forhandlingerne, og hvor begge parter både giver og tager og aftaler et resultat i balance.

Det positive i denne overenskomst 2013-15 handler om, at dækningsområdet for kandidatuddannelser bliver udvidet, således at alle de nye uddannelser som udgangspunkt bliver omfattet af AC-over- enskomsten, uanset hvilken bachelorgrad de bygger ovenpå. Dette krav har hidtil været særdeles vanskeligt at få igennem, så det er en væsentlig forbedring for vores fremtidige kolleger.

Det centralt aftalte generelle tillæg for universitetslektorer og seniorforskere forhøjes med 1200 kr.

Og at der kom en aftale om en fælles konference om det psykiske arbejdsmiljø på universiteterne med indsamling af dokumen- tation for forholdene giver mulighed for at adressere ledelses- og arbejdstidsproblemer. Det sidste er kun et lille, men forhåbentlig væsentligt skridt.

Vigtigt er det også, at det lykkedes at afværge arbejdsgivernes angreb på regule- ringsordningen. Den bevarer ikke reallønnen men er dog vores bedste værn, når der ikke kunne aftales generelle lønstigninger.

Det var ikke et ønskeresultat. Men vores forhandleres vurdering er, at det simpelthen ikke var muligt at komme længere i denne omgang. Måske kan vi så få styr på arbejds- tiden ved næste overenskomst, med større anerkendelse fra arbejdsgiversiden af de åbenbare arbejdsmiljøproblemer, der er med manglende "normaliserede" arbejdstidsregler på universiteterne.

Kampen om arbejdstiden – og lokalaftaler

Gymnasielærere solgte deres arbejdstidsaftaler. Måske presses folkeskolelærerne til det samme. Kommer turen så til uni-lærerne?

Netop nu: KL truer folkeskolelærerne med stor lockout, hvis lærerne ikke indgår aftaler om at afgive deres arbejdstidsaftaler

Ledere på professionshøjskoler og gymnasie- rektorer får større råderum til at planlægge og disponere den enkelte lærers arbejdstid. Det er facitlisten på de overståede overenskomster, som endte med at lærerne fik en lønstigning, men til gengæld måtte de sælge overenskomst- fastsatte arbejdstidsaftaler. Og netop nu står skolelærerne med samme problematik, hvor arbejdsgiverne kræver mere ledelsesret til skolelederne.

”Uni-sektoren kan lære af folkeskole- lærernes og gymnasielærernes arbejdstids- konflikter med arbejdsgiverne, at statens arbejdsgivere ikke skyr noget middel for at presse de ansatte i undervisningssektoren. Men hvad angår det konkrete – at lærerne skal afgive centralt fastlagte tidsnormer – har uni-sektoren såmænd ikke så meget at frygte, for der er ikke noget at miste: Når der ikke er centrale aftaler, er der heller ikke noget, som kan opsiges...”, siger **Ingrid Stage** lakonisk. Hun var formand for ACs forhandlingsdele- gation på uni-området ved de overståede OK- forhandlinger og har fulgt gymnasielærernes forhandlingsproces.

Lokalaftaler: Vigtige værn

Uni-lærerne behøver altså ikke at frygte, at når store fæle finansminister Corydon er færdig med de andre sektorer, så kommer turen til underminering af deres arbejdstid. Og alligevel:

”Ifølge overenskomsten har uni-lærere ingen øvre arbejdstid. Finansministeriet og Uddannelsesministeriet søger såvidt muligt at undgå centralt fastlagte norm-aftaler, tydeligst med timelærerne. Finansministeriet vil tilmed ikke anerkende lokale ’lokalaftaler’ med fx timenormer; de kalder norm- eller arbejdstidsaftaler for ’et arbejdsredskab’, som ikke har bindende karakter”.

Alligevel findes der masser af lokalaftaler:

”I praksis findes der alligevel lokalaftaler med fastlagte normer, som man lokalt opfat- ter som bindende, fordi såvel ledelsen som de ansatte har brug for disse, for at arbejdstiden ikke bliver helt ustyrlig. Aftaler er et nødven- digt værn for de ansatte. Men det er da noget, som de ansatte må slås for, for når der er pengemangel, så findes der da ledere, som er fristet til at vriste mere undervisning ud af de

ansatte”, siger hun og understreger vigtighe- den af, at de ansatte lokalt siger fra:

”Arbejdstidsaftaler er helt centrale på arbejdspladser med stort undervisningspres, og de ansatte må slås LOKALT for at bevare anstændige vilkår. Hvis arbejdstidsaftaler opsiges, og der varsles stramminger, må til- lidsfolkene slå hælene i, for ellers risikerer underviserne udhulede vilkår, så forsk- ningsforpligtelsen trænges endnu mere ud i fritiden, og så sker der en nedslidning af underviserne”.

Hun henviser til, at såvel apv-rapporter som FORSKERundersøgelsen-2012 fortæller, at det især er undervisningsforpligtelser, der opleves som stressende. Når arbejdstidsunder- søgelser afslører arbejdstider på 45-50 timer ugentligt, er det indlysende, at arbejdstiden er presset. Og at der bliver kamp om tiden.

jø

Se MÅNEDENS ANALYSE side 12-15.

Uhellig anbefaling fra broget lobbyflok

Danmark skal ikke nøjes med at måle sig med EU-gennemsnit, når der afsættes forskningsbevillinger. Danmark bør måle sig med de regioner, som satser på forskning. Derfor må regeringen øge de offentlige forskningsinvesteringer med 10 mia. inden 2020. (Statens forskningsandel af bnp skal i 2020 være 1,5 pct. mod nu 1,0 pct.). Og indsatserne skal især rettes mod de anvendelsesorienterede og innovative indsatser, som erhvervslivet kan bruge til noget.

Sådan lyder groft sagt oplægget fra en uhellig alliance af forskningsinteressenter: Erhvervslivets store lobbyorganisation for erhvervslivet **Dansk Industri (DI)**, uniernes bestyrelsesformænd og rektorer (i **Danske Universiteter**) samt fagforeningernes forhandlingsfællesskab **AC**. Parterne har i fællesskab lavet en anbefaling af en øget dansk satsning: *"Danmark i regionernes videnkapløb"* (februar 2013).

Kompensere for privatsektorens svigt?

Anbefalingen kommer nogenlunde samtidig med alarmerende tal om, at den private forskningsindsats i Danmark dykker. Fra 2009 til 2011 dykkede investeringerne med 4,4 pct. (fra 37 til 35 mia. kr.), viser aktuelle tal fra Uni-ministeriet. Dermed er den private indsats 15 pct. nede i forhold til OECDs måltal. Og det til trods for, at Danmark ligger i top, hvad angår offentlig forskning.

Fællesanbefalinger kunne tolkes, som at øget offentlig indsats skal kompensere det private fald?

"Det må DI vel være de rette til at svare på", svarer **rektorformand Jens Oddershede**. "Men normalt går vi jo ud fra en sund fordelingsnøgle med 1/3 stat og 2/3 privat indsats".

DI-direktør: Danmark er en region

I dag lever regeringen op til Barcelona-målsætningens 3 pct. af bnp (1 pct. statsbevillinger og 2 pct. private forskningsmidler). Men ifølge DIs direktør Lars Goldschmidt er den

tyske Baden-Württemberg oppe på at bruge hele 4,5 pct. samlet set:

"Hvis vi i dag betragter Danmark som en lille og rig region i Europa, og vi sammenligner os med, hvad der er af andre rige regioner i Danmark, nytter det ikke noget, at vi sammenligner os med Tyskland som helhed. I stedet er vi nødt til at sammenligne os med de dele af Tyskland, hvor der bliver satset på viden og dermed velstand. Vi har ikke lyst til at sammenligne os med Tysklands fattigste regioner. Det samme gælder, når det drejer sig om for eksempel USA eller Kina".

Han medgiver samtidig, at hvis de statslige bevillinger skal øges, så skal det danske erhvervslivs private midler følge med i samme takt. De ekstra statslige forskningsinvesteringer skal ifølge DI-direktøren blandt andet finansieres *"ved reformer af det danske arbejdsmarked og ved lavere vækst i andre offentlige udgifter"*.

Rektorformand: Ikke reserveret til ingeniørvidekab

Fælles-anbefalingen kom blot fjorten dage efter, at arbejdsgiverne i DI var ude med lobbyisme for, at regeringen bør målrette flere forskningsbevillinger mod industrien, for *"teknisk videnskab sakker agterud"*. Det udspil faldt nogle rektorer for brystet, fordi der blev lagt op til omprioritering af de nuværende basisbevillinger til fordel for teknik på bekostning af fx humaniora.

Fælles-anbefalingen ligner et konsensusudspil, hvor der anbefales flere statslige forskningsbevillinger mod, at disse ekstra midler skal målrettes til anvendelsesorienterede formål, især i erhvervslivet? – lyder spørgsmålet til rektorformand Jens Oddershede.

"Nej, sådan er det ikke. Vi anbefaler et generelt løft af de statslige forskningsbevillinger, uden særlige bindinger. At DI andre steder plæderer for mere ingeniørvidekab, er DIs sag".

jp

Metropol opbygger t – vil du være med?

På Det Sundhedsfaglige og Teknologiske Fakultet er en lang række spændende nyoprettede stillinger, der har fokus på forskning, klar til at blive besat af kompetente, ambitiøse kandidater, som vil være med til at styrke og understøtte udviklingen af Metropolens undervisning og forskning.

Samfundsudviklingen peger på at nyuddannede studerende skal være klædt på til et arbejdsmarked, hvor forandringer er et vilkår. Det kræver ny viden og forbedrede metoder i uddannelserne, så de studerende klædes på til opgaverne i praksis. Metropol satser derfor stort på at opbygge dynamiske og professionelle forskningsmiljøer, der er tæt knyttet til vores uddannelser og professionspraksis.

Om stillingerne

Vi søger profiler til tre forskellige stillingstyper:

- Adjunkter og lektorer, gerne med ph.d-niveau, der både ønsker at undervise og forsk
- Forskningskvalificerede til opbygning af forskningsmiljøer og deltagelse i undervisningsopgaver

Professionshøjskoler

Professionshøjskolerne – med lærere, sygeplejersker og pædagoger – æder sig langsomt ind på uniernes traditionelle territorium, stærkt hjulpet af en uddannelsesminister Morten Østergaard, som har flydende overgange mellem uddannelsesniveauer som en mærkesag.

Først hed de CVU'ere, så professionshøjskoler og "university colleges", hvor de studerende fik den finere titel "professionsbachelorer". I starten lavede højskolerne udviklingsarbejde, men så blev det benævnt "forskningstilknytning", når professionshøjskolerne skulle over i noget, der lignede "forskning" – og det skulle udtrykkelig ske i samarbejde med forskningskyndige på uni'er.

Men nu når rivaliseringen et skæringspunkt. Nu vil professionshøjskolerne nemlig også bruge termen "forskning" og højskole**rektor Stefan Hermann** fra Metropol er helt fremme i skoene med dette stillingsopslag, hvor der søges *"forskningskvalificerede"*. Hvad de kvalifikationer dækker over er dog noget ubestemt, når der søges "adjunkter og lektorer, gerne med ph.d.-niveau" – altimens disse stillingsbetegnelser i uni-verdenen faktisk kræver netop ph.d.-niveau.

Ny stillingsstruktur – uden forskningskvalifikationer

Bag stillingsopslagene ligger, at minister Østergaard fandt 300 mio. kr. til

forskningsmiljøer

- Ernærings- og Sundhedsuddannelsen
- Bachelor's Degree in Global Nutrition and Health

■ Institut for Sygepleje

- Sygeplejerskeuddannelsen

■ Institut for Teknologi

- Radiografuddannelsen
- Bioanalytikeruddannelsen
- Laborantuddannelsen
- Procesteknologuddannelsen
- Katastrofe- og Risikomanageruddannelsen

Læs mere om de ledige stillinger, institutternes uddannelser og Metropols forskningsambitioner på phmetropol.dk/forskerjob

Ansøgningsfrist 9. april 2013

PROFESSIONSHØJSKOLEN

- nu med 'forskning'

professionssektoren til "forskning" på seneste finanslov.

I al diskretion har professionssektoren og Uddannelsesministeriet så også lavet en ny stillingsstruktur, som skal virke fra 1. august. Ifølge denne skal nogle ansatte ud over at undervise også udføre "forsknings- og udviklingsarbejde". Stillingsstrukturen skal bl.a. sikre "bredde i undervisernes kvalifikationer i forhold til at varetage undervisningsopgaver, efter- og videreuddannelse samt forsknings- og udviklingsaktiviteter".

Forskningskvalifikationer er ikke et krav.

Det praktiske problem for sektoren er, at kun meget få faktisk har forskningskvalifikationer. Det omgås ved, at adjunktkrav er særdeles bredt formuleret; det forudsættes "ikke, at kvalifikationsniveauet alene er opnået gennem formel uddannelse". Der stilles heller ikke krav om forskningskvalifikationer hos lektorer.

Af et bilag til stillingsstrukturen fremgår, at professionshøjskolerne skal arbejde inden for Frascati-manualens tredeling: Grundforskning, anvendt forskning og udviklingsarbejde. Det præciseres dog, at professionshøjskolerne med sin "særlige orientering mod praktiske mål og anvendelsesformål" især skal boltre sig inden for området "anvendt forskning og udviklingsarbejde".

AU: Talentpleje af elitestuderende

I tider med offentlig debat om masseuniversitet og lavere fællesnævner går Aarhus Universitet den anden vej og lancerer et bud på, hvordan de dygtigste studerende kan få særbehandling. De tilbydes et særligt talentforløb, hvor en udvalgt gruppe af studerende får suppleret den almindelige undervisning med deltagelse i ekstra kurser, tilknytning til forskningsgrupper og muligheder for at deltage i symposier og innovationskonkurrencer.

Det er fakultetet Science and Technology, der opretter eliteforløbet, der i første omgang bliver et pilotforsøg på fagene Fysik og Nanoscience.

Nyheden om talentforløbet, der kom i midten af marts, fik en blandet modtagelse. Fra Studenterrådet lød kritikken ikke uventet, at hvis AUs ledelse har ekstra midler til elitestuderende, så burde de bruges på at hæve uddannelsesniveaet generelt.

Men ifølge fakultetets **uddannelsesdekan Tom Vindbæk Madsen** er der ikke tale om egentlige ekstramidler. Man bruger ressourcer, der allerede findes: "Nogle af aktiviteterne kan godt være noget, vi allerede har. Det kan for eksempel være kurser fra ph.d.-skolerne, hvor de kan være med. Og så vil de blive tilknyttet forskergrupper som en slags føl, hvor de kan blive udfordret på deres faglighed. Vi har allerede kontakt med forskergrupper, der er interesserede i dette," forklarer Tom Vindbæk, der understreger, at form og indholdet ikke helt er på plads, men at der alt i alt skal beregnes en indsats fra de studerendes side på omkring ti timer ugentligt ud over det normale studiearbejde.

Særlige talentforløb

Talentforløbet på de to uddannelser skal efter planen begynde til efteråret. Der vil blive optaget 7-14 fra optaget på hver af de to uddannelser. De studerende skal selv søge om at komme på elitesporet, og de udvælges så ifølge Tom Vindbæk på baggrund af en test og en personlig samtale.

Det lyder optimistisk, at helt nye studerende kan vurdere, om de har tid og evner til at følge et særligt forløb?

"Vores erfaring er, at vi ved hvert nyt optag får nogle folk, der er meget ambitiøse, og som også selv er klar over det og fortæller det til os," siger Vindbæk.

Men står den selvopfattelse så mål med virkeligheden?

"Ja, min erfaring er, at det har de studerende en fin fornemmelse for," siger han og tilføjer, at det også vil være muligt at søge om at koble sig på talentforløbet senere i uddannelsen.

De studerende på talentforløbet skal som skrevet stadig følge det almindelige undervisningsforløb på deres bacheloruddannelse, og det tror Tom Vindbæk ligefrem kan gøre uddannelsen bedre: "Vi tror, at det, at vi har nogle, der har mulighed for at udnytte deres talent, kan få en positiv afsmitning og være med til at befrugte det normale studieforløb," forklarer han.

Det er også tanken, at der skal oprettes ph.d.-stipendier, som studerende på talentforløbet automatisk vil kunne fortsætte i efter kandidatforløbet.

De Unge Akademi: Udgiftsneutral model

Eliten var også til debat på Videnskabernes Selskabs årsmøde, bl.a. om hvordan eliten kan fremmes, uden at det sker på bekostning af masseuniversitetet. **Adjunkt Thomas Bjørnskov Poulsen** er medlem af Selskabets Unge-Akademi, og han havde et bud på en konkret model, hvorefter eliten kan få særbehandling, uden at det sker på bekostning af massen: Eliten – "som i øvrigt kan spottes allerede få dage inde i studiet" – skal have særforløb (målt på CSTS-point) næsten fra starten. Til gengæld skal elitestuderende så stille sig til rådighed ved undervisning og supervision af deres medstuderende.

Som en prof.emeritus tørt bemærkede: "Det kaldte man 'instruktører' i min tid ..."

lah/jø

Fyraftensmøde om FORSKERforum

Redaktionen afholder åbent inspirationsmøde om bladet
tirsdag d. 9. april kl. 16.15 i DMs lokaler, Nimbusparken 16.

Medieforsker Mie Femø Nielsen indleder med et oplæg om fagbladets rolle og kommer med sit personlige bud på, hvordan FORSKERforum udfylder rollen samt på fremtidens udfordringer (herunder netmediets rolle). Derefter vil der være åbent for spørgsmål til Mie Femø og debat med redaktionen.

Red.

Kvote 2-studerende

- mener lederen af SDUs Universitetspædagogik. Har studerende været igennem en optagelsesprøve, har de mindre frafald end kvote-1'erne

Politikerne vil øge antallet af kvote 2-optagne. Og skal universiteternes økonomi forbedres, så skær kvote 1-optaget ned til et minimum og få i stedet en masse kvote 2-ansøgere ind på studierne. Det er i hvert fald den umiddelbare konklusion, man kan drage, på baggrund af en undersøgelse. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på SDU har foretaget omkring de studerendes frafald. På SDU-sund' har man et særligt højt kvote 2-optag, nemlig omkring halvdelen af de studerende. Det fik man til-ladelse til efter af have søgt ministeriet i 2008, netop fordi man havde gode erfaringer med lavt frafald blandt kvote 2-optagne.

Forhåbningerne var ikke spildt. De foreløbige resultater viser, at frafaldet blandt kvote 2-optagne er markant lavere, nemlig et frafald på 3,7 procent efter første studieår mod 6,8 procent blandt kvote 1-optagne. Samtidig får flere af dem gennemført og bestået første-årsprøven – 94,6 procent mod 88,7 procent af kvote 1-gruppen.

Med til denne historie hører, at kvote 2-ansøgerne på SDU Sund udvælges i et særligt optagelsesforløb, hvor de først gennemgår en multiple choice-opgave (MCQ-test), der fortæller om evnen til at ræsonnere sprogligt, matematisk og logisk. De bedste

fra denne prøve går så videre til et forløb, der består af 6-8 små interviews (MMI-test), hvor hver præstation pointbedømmes. Igen sis de bedste fra og bliver optaget på studiet.

Optagelsesprøver motiverer

Netop dette optagelsesforløb ser **Birgitta Wallstedt, leder af SDUs Universitetspædagogik**, som en af de mulige grunde til, at kvote 2-ansøgerne er bedre til at hænge på studiet.

”Det, at man skal gå igennem en optagelsesprøve, et udskillelsesløb, hvor man ender med at få et stempel, der siger: vi har testet dig og fundet dig egnet, det giver muligvis en motivation, der kan bære en igennem, især i starten af uddannelsen. Så selv om man for eksempel dumper et fag i starten, tror folk ikke, de er helt uduelige. De har lidt mere modstandskraft over for de nedture, der kommer,” fortæller hun.

Motivation er et gennemgående begreb, når Wallstedt kommer med sine bud på forklaringer til undersøgelsens resultat, og netop motivationen skal yderligere afdækkes af et opfølgende forskningsprojekt. En anden forklaring er, at der er mere vilje og lyst bag et kvote 2-forsøg med optagelsesprøve, end når man bare sætter et kryds i et KOT-skema.

”Dem i kvote 1 er måske ikke nødt til at gøre sig så mange overvejelser om studievalget, for de kan komme ind på hvad som helst. De behøver ikke sætte sig ind i, hvad uddannelsen går ud på, hvilke krav den stiller, og hvilket arbejde, man kommer ud i bagefter. Til sammenligning har kvote 2-ansøgerne måske et mere nuanceret syn på uddannelsen,” siger hun, og nævner også, at man på et universitet i Holland, der har tilsvarende optagelsesprocedurer, har konstateret, at kvote 2-studerende er mere aktive og delta-gende omkring studiemiljøet.

Kvot-2 med dårlig studentereksamen

Undersøgelsens resultat stiller spørgsmålstegn ved det dogme, der hidtil har hersket omkring optag til universiteterne, nemlig at studentereksamens-gennemsnittet er den bedste måde at udpege de mest egnede universitetsstuderende. Birgitta Wallstedt konstaterer, at eksamensgennemsnit i hvert fald ikke fortæller hele sandheden.

Test: Sådan optager SDU-sund

Den proces, kvote 2-ansøgere til de sundhedsvidenskabelige uddannelser på SDU skal igennem, har to ben. Henholdsvis en MCQ-test (multiple choice) og en MMI-test (interviews). På eksempelvis medicin-studiet, hvor der kan være 1000-1500 ansøgere, vil alle blive taget ind til MCQ-testen. De 300 bedste går videre til MMI-testen, hvorfra man igen udvælger de 150 ansøgere, der skal optages.

MCQ-testen

Testen er udviklet i samarbejde mellem Australian Council for Educational Research og Cambridge University. Der er tale om en multiple choice-prøve med ca. 90 spørgsmål, som ansøgerne har 2½ time til at besvare. Ifølge Birgitta Wallstedt er der ikke tale om afprøvning af paratviden, men om en 'reasoning-test', hvor man kan tænke sig frem til svaret. Den skal måle ansøgenes kognitive evner inden for tre domæner: kritisk, kvantitativt og sprogligt ræsonnement.

”Det er en slags udvidet intelligensprøve. Ikke at den måler intelligensen, men den tester, om man kan læse et spørgsmål, forstå det, analysere hvad det handler om osv.” forklarer hun.

MMI-testen

MMI står for multiple mini interview, og testen foregår ved at ansøgerne gennemgår

6-8 interviews à 8 minutter. Interviewene foregår sammen med undervisere, der sidder på forskellige 'stationer' – næsten som poster på en skattejagt.

”Ansøgerne går rundt og speed-dater interviewererne, sådan lidt populært sagt. Ved hver station sidder en interviewer, der har et oplæg, ansøgeren skal diskutere ud fra. Hver interviewer har også et score-ark med de punkter, der er vigtige at lægge mærke til,” fortæller Wallstedt.

Oplæggene og de kriterier, interviewererne skal vurdere ansøgerne ud fra, fastlægges på baggrund af et såkaldt 'blueprint', der udarbejdes af en styregruppe, bestående af undervisere fra den relevante uddannelse. Opgaverne ved stationerne kan have forskellig karakter.

”Der kan typisk være at diskutere et dilemma inden for sundhedsvæsenet. Der er en casebeskrivelse, og så fører man en diskussion med interviewer om argumenter for og imod. Men det kan også være en samarbejdsstation, hvor en ansøger skal instruere en anden i at bygge noget i Lego. Ved optagelsestesten til idræt er halvdelen af stationerne praktiske stationer, hvor man skal demonstrere idrætslige færdigheder inden for eksempel boldaktiviteter, i vand eller til musik. Så man kan designe testen til hvilken som helst uddannelse,” siger Birgitta Wallstedt.

er mere motiverede

Livserfaring og optagelsesprøver: Praktiske erfaringer – fx som professionel bartender – giver mere modne studerende, og det kan testes ved optagelsesprøver til kvote 2

”Mange af dem, vi får ind i kvote 2 har en relativt dårlig studentereksamen. Men undersøgelsen viser, at studentereksamenen ikke altid er et sandt udtryk for potentialet ved optagelsen. For nogle afspejler den måske mere, hvor umoden man var i gymnasiet end ens intellektuelle evner. Men efter et år eller to finder de ud af, hvad de vil, og er klar til at gå på med krum hals,” siger Wallstedt.

Hun står ikke selv for at undervise nogle af de pågældende studerende, men hendes indtryk fra underviserne er, at de er glade for de mange kvote 2-optagne. Men her tror hun også, at den særlige optagelsesproces har en betydning. Mange af underviserne er nemlig involveret i den proces.

”Når man laver sådan nogle MMI-interviews, så er der mange undervisere, der skal medvirke som interviewere. Bare på medicin bruger vi cirka 100 hvert år til interviews. De møder de her unge mennesker i en situation, hvor de yder deres bedste. De får et positivt billede, og de føler et ansvar, fordi de har selv været med til at udvælge dem. Og underviserne er glade for at deltage i disse interviews.”

Investering med 400 procent afkast

Med de mange lærerkræfter, der kræves til testen, er det langt fra gratis at gennemføre den form for kvote 2-optag, som SDU-sund¹ gør. Men pengene kommer flerfold igen, vurderer Birgitta Wallstedt.

”Det er en god forretning, for der er mange penge at spare på at nedbringe frafaldet. Alt efter, hvordan man gør det op, koster det omkring 1,5 million kroner om året at afvikle kvote 2-optaget på medicin. Men gevinsten ved det lavere frafald kommer op på 6-7 millioner kroner årligt,” fortæller hun. Hun tager dog en smule forbehold for tallene, men hun mener, det er hævet over enhver tvivl, at optagelsesformen er en god investering.

Umiddelbart skulle perspektivet på dette være enkelt: *drop kvote 1-optaget og lad alle ansøgere gennemgå kvote 2-optagelsen!* Det giver mere motivation, mindre frafald og bedre økonomi.

Birgitta Wallstedt vil dog ikke gå så langt i sin anbefaling.

”Man skal også huske, at der er mange dygtige kvote 1-optagne, der ikke falder fra. Og man skal også huske gymnasietts rolle. Der er ingen grund til at undergrave gymnasiet ved at gøre deres gennemsnit ligegyldigt. Der er også en drivkraft i, at det betyder noget, hvad man yder i gymnasiet. Og folk er forskellige – nogle er gode til at præstere på dagen, andre er gode til at arbejde godt og stabilt gennem 3 år.”

Hun vurderer, at optagelsesformen kan bruges på alle uddannelser, men at det er forskelligt, hvor mange en uddannelse skal tage ind på kvote 2.

”Jo tættere, uddannelsens form og indhold

ligger på det, der foregår i gymnasiet, jo mindre skal kvoten måske være. Men er der færdigheder og kompetencer i uddannelsen, der ikke bliver testet i gymnasiet – samarbejde, kreativitet, kommunikation, så kan det kan være en god ide med en test. Vi er nået frem til, at på de sundhedsvidenskabelige uddannelser er det ret godt med en fifty-fifty ordning.”

lah

Kan du klare SDU'sund's test?

Følgende er et eksempel på et spørgsmål, der kunne forekomme i MCQ-testen ved kvote 2-optag på SDU's sundhedsvidenskabelige bacheloruddannelser:

En studerende vil kopiere rektangler af forskellig størrelse til et projekt. Til dette formål skal der bruges en kopimaskine med en FORSTØR/FORMINDSK-funktion. Hvis kopimaskinens FORSTØR/FORMINDSK-funktion er indstillet til 200 %, vil hver side af det kopierede rektangel være dobbelt så lang som på originalen. Hvis kopimaskinens FORSTØR/FORMINDSK-funktion er indstillet til 300 %, vil hver side af det kopierede rektangel være tre gange så lang som på originalen. Det oprindelige rektangel har målene 8 cm × 12 cm (dvs. at arealet er 8 cm × 12 cm = 96 kvadratcentimeter).

Hvad skal kopimaskinens FORSTØR/FORMINDSK-funktion indstilles til, hvis den studerende vil have et rektangel med et areal på 2.400 kvadratcentimeter?

Fem svarmuligheder:

- A 400 %
- B 450 %
- C 500 %
- D 550 %
- E 600 %

Uni-ministeren: 'Uni-mo

AKKREDITERINGSLOV. Hvordan kan flere organer og opgaver føre til mindre bureaukrati, spørger uni'erne til lovforslaget, som er har

Uni'erne er meget lorne ved det lovforslag om en ny akkrediteringsmodel, som er på vej igennem Folketinget, men **uddannelsesminister Morten Østergaard** afviser blankt protesterne:

”Jeg oplever altså uni'ernes fortsatte indsigelser som teatertorden med unødigt skepsis. Uni'erne fastholder stædigt det modsatte, men akkrediteringslovens absolutte hensigt er altså at lette de administrative byrder. Må jeg erindre om, at fx KU går fra 40 årlige akkrediteringsprocesser til en 'institutionsakkreditering' hvert 6. år! Og der indføres en procedure med 'prækvalifikation', hvor uni'erne får svar inden for få uger! Det er en massiv afbureaukratisering”, siger han.

“

Må jeg erindre om, at fx KU går fra 40 årlige akkrediteringsprocesser til en 'institutionsakkreditering' hvert 6. år! Og der indføres en procedure med 'prækvalifikation', hvor uni'erne får svar inden for få uger! Det er en massiv afbureaukratisering

Minister Morten Østergaard

”Og nej, loven er ikke politikernes mistillid til uni'ernes selvstyre. Det er tværtimod en gigantisk tillids erklæring, når der nu bliver institutionsakkreditering. Men samtidig er det altså sådan, at der også skal være myndigheder, som har et helhedsblik på samfundsøkonomi og studerende”.

Uni-ministeren har netop nu lovforslag 137 om akkreditering til 1. behandling i Folketinget. Han har på forhånd sikret sig bred politisk opbakning til forslaget om, at ”uni'erne får deres egen smiley-ordning” (ministerens pressemeddelelse), som skal mindske bureaukratiet, idet uni'erne får friere rammer med en ”institutionsakkreditering”.

Rektortalsmand: Hvilke dokumentationer forsvinder?

Men ministerens tale om 'smiley-ordning' dæmper ikke **rektortalsmand Jens Oddershedes** skepsis:

”Vi på universiteterne har i en del år klaget over et stort unødigt bureaukrati med kontrol og dokumentation osv. omkring akkreditering. Nu siger politikerne, at de

imødekommer kritikken med institutionsakkreditering, som giver os større ansvar. Men ud af lovudkastet kan jeg altså ikke se, at politikerne overholder løftet. Intet peger på, at der skal komme mindre bureaukrati med det lovforslag”, som netop nu er under behandling i Folketinget.

”Alt andet lige, så kan jeg ikke se, hvor proceduren skulle blive administrativt simple. Fortæl mig, hvad det er for nogle dokumentationer og afrapporteringer, som forsvinder”, spørger rektorformanden. ”Der er ikke reduceret i antallet af organer, som er indblandet. Tværtimod er der tilføjet en prækvalifikation, hvilket såmænd kunne være fornuftigt nok, hvis det vel at mærke betød, at modellen derefter ville baseres på reel institutionsakkreditering, dvs. med stort ansvar til uni'erne selv for at udvikle uddannelser. Nu er der i stedet indbygget flere led, med mulighed for flere kontroller, målepunkter, dokumentationskrav osv. Modellen giver stort spillerum for, at embedsmænd forskellige steder kan stille krav. Oplevelsen er, at ministeriet vil have alting dokumenteret og rapporteret, fra studenterne kommer ind, til de går ud, i kurser og timer m.m.”.

Flere opgaver – mindre bureaukrati?

Uni'erne har i høringssvar gjort indsigelser mod modellen, men alligevel har uni-minister Morten Østergaard fået bred forhåndsbekendtgørelse hos alle Folketingets partier. Så der er ingen debat om forslaget.

”Det undrer mig. Det er cirkelns kvadratur: Hvordan kan politikerne få det til at hænge sammen, at man lægger flere opgaver og organer ind, men kalder det mindre bureaukrati?”, spørger Oddershede.

RUC-prorektor Hanne Leth Andersen har været en af de mest højrøstede kritikere af forslaget: ”Akkrediteringsproceduren har været en meget stor og unødigt administrativ belastning for uni'erne. Det har vi gjort opmærksom på i årevis. Men lovforslaget er ikke en forbedring. Det sandsynliggør ikke, hvor bureaukratiet bliver mindre, tværtimod”, siger hun.

”Lovforslaget er grundlæggende udtryk for, at politikere og embedsmænd ikke har tillid til sektoren. Man siger, at der indføres 'institutionsakkreditering', men opretholder

(Foto: Colourbox)

Universiteter

et stort system af styring og kontrol. Anderledes kan vi ikke forstå lovforslaget”.

Men hvad er minister Morten Østergaards forklaring på, at politikerne kører uni'ernes protester over?

”Jeg er da udmærket opmærksom på deres skepsis, men den virker ærlig talt lidt pinagtig. I Folketinget er der bred politisk enighed om modellen. Men jeg vil skille uni'ernes skepsis i flere dele: På den ene side er de tilfredse med, at der bliver 'institutionsakkreditering' – selv om de – ubegrundet – frygter den kommende 'prækvalifikation'. På den anden side så synes de måske, at det er utidig indblanding, når der nu kræves gennemsigtighed i studieintensitet m.m. (dokumentation), som Rigsrevisionen efterlyser, og som finansloven og udviklingskontrakter nu skal skabe?”, svarer han.

Forenkling: Fire organer i spil

Hanne Leth Andersen undrer sig først og fremmest over, at der tales om afbureaukratisering og forenkling samtidig med, at

Uddannelsesudbuddet er teaterorden

Uddannelsesudbuddet af i Folketinget

... frygter, at den nye akkrediteringsmodel slet ikke vil give mindre papirvælde

lovforslaget bibeholder de to akkrediteringsinstitutioner EVA og ACE, og at der oprettes et ministerielt prækvalificeringsråd samtidig med, at der stilles krav til universiteterne om at have deres egne kvalitetssikringskontorer.

”Der er altså hele fire organer i spil. Hvordan kan nogen kalde det en forenkling? Det bliver et virvar af dokumentation og kontrol, hvor hvert organ har sin dagsorden. Prækvalificering kræver dokumentation, EVA er tværgående. ACE skal lave institutionsakkreditering. Hver gang disse organer sætter en procedure i gang, skal uni’erne dokumentere og afrapportere. Vi tvinges til at opbygge et forvaltningsapparat, som ikke har fokus på egentlig kvalitetsudvikling ...”, siger hun.

Minister Østergaard afviser uklarheden mellem organerne: ”Hør nu her: det fremgår af lovforslaget, at der skal være en klar arbejdsdeling mellem ACE (akkreditering) og EVA (evaluering). Hvis et uni’ vil have en ny uddannelse, skal de altså indsende informationer, som de vel alligevel har oparbejdet ud fra egne interesser? Systemet skaber

god resonans og et samlet overblik over uddannelsesudbuddet”.

Prækvalifikation: En pseudo-selektion

I fremtiden skal nye uddannelser prækvalificeres af ministeriet. Det skal vurderes, om nye uddannelser lever op til fastsatte kriterier for samfundsøkonomisk behov og relevans. Hanne Leth Andersen respekterer, at der sker en selektion, men undrer sig over, hvordan den faglige vurdering af en uddannelse indgår i prækvalifikationen.

”Det er jo interessant, at embedsmænd skal håndtere prækvalificeringen. Prækvalifikation er et eller andet sted nødvendig, for ellers konkurrerer danske universiteter sig ihjel. Men prækvalifikationen er jo kynisk set en politisk opgave. Nu laver man bare et råd, som skal pseudo-selektere via pseudo-objektive kriterier. Man laver et råd om, at hvis man har nogle operative, tekniske kriterier, så kan der foretages en prækvalifikation. Men det er en pseudo-selektion, for hvad kvalificerer embedsmænd – og ministeren – til at se ind i fremtiden? Tænk på, hvordan kinesisk og arabiske sprog og kulturer har fået større betydning: Hvem forudså det”, spørger hun.

“Der er altså hele fire organer i spil. Hvordan kan nogen kalde det en forenkling? Det bliver et virvar af dokumentation og kontrol, hvor hvert organ har sin dagsorden
Prorektor Hanne Leth Andersen

Også denne del af kritikken afviser ministeren: ”Det er ikke en pseudo-kvalifikation. Akkreditering er den siddende ministers ansvar, som skal sikre, at udbud og kvalitet lever op til uni-politiske og samfundsøkonomiske krav. Der er for ’prækvalificeringen’ nedsat et rådgivende organ i armslængde fra både ministeren/politikere og så uni’erne selv”, svarer ministeren. ”Men jeg kan da godt forstå, hvis uni’erne gerne selv ville have ret til at oprette uddannelser uden for meget kontrol. Men paradoksalt nok, så konfronteres jeg jo også med uni’ers anker, når de brokker sig over, at et konkurrerende uni’ opretter uddannelser, som ligger lige lovlig tæt på deres egne ...”

Hvad er kvalitet?

Lovforslaget indgår i en forvaltningskæde. Akkrediteringsproceduren indgår i en ambition om større objektiv dokumentation af studieaktivitet og -resultater, som er formuleret direkte som ministerkrav i uni’ernes udviklingskontrakter. Kravet er at indgå i et fælles uni-komparativt system, der fx skal tælle undervisningstimer, frafald m.m.

”Men igen er ambitionen pseudo, for hvorledes fremmer timetællinger ’kvalitet’...” spørger RUCs prorektor. ”Der indgår et kvalitetsbegreb i lovforslaget, der i særlig grad er knyttet til parametre som: ”monitorering af undervisningsaktivitet, frafald, beskæftigelse, gennemførelstid, internationalisering” mm. Det stiller krav til institutionerne om at skulle retfærdiggøre sig, fx når det handler om at dokumentere uddannelsers ”relevans”. Men det er ydre parametre, for kvalitet måles jo ikke på frafald, på antal konfrontationstimer, men på højt niveau og inspiration i selve undervisningen”.

Ingen nødbremse?

Endelig undrer prorektoren sig over, at der ingen ”nødbremser” er indbygget i lovforslaget, såfremt det viser sig, at institutionerne efterfølgende oplever, at forslaget indebærer forøget bureaukrati:

”Kravene til uni’erne er grænseløse, og der er ingen bremse. Der er ikke sat absolutte mål på, at uni’ ikke må bruge flere ressourcer på akkrediteringsproceduren? Der fremgår heller ikke mekanismer, så systemet skal justeres, hvis uni’erne kan dokumentere efter det første år, at vores administrative belastning ikke er blevet mindre?”

Minister Østergaard svarer: ”Jeg vil ikke lægge mig fast på en evaluering efter et år. Men der vil selvfølgelig være en dialog. Og hvis uni’erne kan påvise og sandsynliggøre, at der er uhensigtsmæssigheder og unødigt bureaukrati forbundet med systemet, så må vi jo justere systemet – med forbehold for, at det ikke må gå ud over gennemsigtigheden og dokumentationen af studieintensiteten m.m.”

jø

Ny AU-rector: 'Reformen kommer på plads i min

- og så vil eftertiden i øvrigt anerkende reformens betydning og Laurits' fremsynethed, siger Brian Bech Nielsen.

Kan Brian Bech Nielsen tåle at blive sagt imod?

"Det kan du tro. Jeg er stadig lykkelig gift...", svarer Aarhus' kommende rektor afvæbnende, da FORSKERforum går tæt på ham et par dage efter, at AUs bestyrelse enstemmigt udpegede ham til Lauritz Holm-Nielsens afløser pr. 1. august.

"Og jo, og jeg kan godt lide inddragelse af personalet, hvis det er dit næste spørgsmål. Jeg kan godt lide at have et team af mennesker omkring mig, hvor der er diskussioner, hvor argumenter kommer på banen. Og det er vel at mærke også udveksling med medarbejderne, som står for den daglige drift, og ikke kun dem på ledelsesgangen. Jeg vil gerne tale med folk i øjenhøjde, tage diskussionen i de forskellige organer, såvel med akademisk råd som samarbejdsudvalg. Så kommer argumenterne frem, og beslutningsgrundlaget bliver bedre".

Eftertiden vil anerkende Laurits' fremsynethed

Det kan forekomme noget naivt og kamikazeagtigt at søge og overtage en rektorstilling, hvor man på forhånd ved, at det er op ad bakke: hvor en stor del af personalet brokker sig over deres ledelse, arbejdsvilkår og stress-niveau?

"Sådan ser jeg ikke på det. Jeg ved, hvad jeg går ind til, og jeg føler som dekan fra 2011 ejerskab til strukturreformen – den faglige udviklingsproces – på lige fod med resten af ledelsen. Jeg har været på dette universitet siden 1977 med små afbrud, så jeg har også stor veneration for stedet og tror på det og reformen".

Djævelens advokat kunne også mistænke dig for, at det bliver nemt at brillere, fordi det næsten kun kan gå fremad efter 'Lauritz' rektor-år?

"Nej, den form for kynisme har jeg ikke. Reformen er altid vanskelige processer, ikke mindst i komplicerede organisationer som universiteter. Og desuden er jeg sikker på, at når vi bevæger os ti år frem, så vil man se reformen i et andet lys, nemlig som meget fremsynet. Og dermed vil man også se Lauritz som den person, der positivt transformerede AU fra at være et rigtig godt regionalt universitet til et globalt orienteret universitet med international anerkendelse", svarer Brian Bech. "Og nej, scenarier om, at reformen vil ende med at kvæle

personalet og kreativiteten indgår slet ikke i min forestillingsverden".

Succeskriterier

AU-ledelsen igangsatte for nogle år siden en 'faglig udviklingsproces'. Denne strukturreform har de seneste år betydet stor uro og utilfredshed blandt de menige. Er der konkrete succeskriterier for AUs omstridte strukturreform?

"Der er succeskriterier på to områder: At vi kommer i mål med en velfungerende og professionel administration, selv om jeg må indrømme, at vi har været noget udfordret med følelige konsekvenser for hele organisationen. Det tager altså længere tid, end vi troede. Og det andet område er den faglige-videnskabelige del, hvor der skal opnås synergieffekter ved, at organisationen bliver endnu bedre til at samarbejde, så universitetets faglige styrke og kvalitet bliver endnu større", svarer Brian Bech. "Tidshorizonten for, hvornår organisationen skal måles på disse succeskriterier, vil jeg ikke lægge mig alt for fast på, men det sker inden for min 6-årige rektorperiode. Men nu skal jeg først i dialog med de administrative områder, så der her bliver lagt nogle konkrete målsætninger og tidsrammer ind. På samme måde med det faglige, som jo i høj grad skal måles på institutniveau".

Reformen: 'Meget udfordrende i perioder

Den turbulens og det kaos, som mange AU-ansatte har oplevet i kølvandet på strukturreformen, kunne fortolkes som 'skraldespandsledelse': At der smides en bombe ind i den gamle struktur, hvorefter ledelsen kan samle stumperne på en helt ny måde?

"Jeg bryder mig slet ikke om ordvalget med 'kaos' og 'bomber'. Den udløsende faktor for reformprocessen var, at konsekvenserne af

fusionerne i 2007 ikke var administrativt og fagligt ført igennem. Strukturreformen er den reorganisering, hvor vi kombinerer de faglige miljøer. Der måtte altså ske noget, fx havde jeg alene på mit hovedområde fire forskellige økonomi-systemer i spil. Og forandringsprocesser er altid udfordringer, og det er så det, som vi oplever på AU".

Noget af apv-kritikken peger på, at mange menige oplever, at processen har været topstyret, og at administrative forandringer har været hastet igennem, så der i dag hersker administrativt kaos?

"Ordet 'kaos' er en overdramatisering. Der har været perioder, hvor det har været meget udfordrende, og hvor vi har forlangt for meget af medarbejderne! Og så er der ting, som burde være grebet bedre an. Der var rigtig mange systemer, som skulle ændres. Og 'systemopbakningen' tog meget længere tid, end vi drømte om, desværre. Set i bakspejlet skulle fx it-systemer, økonomisystemer og studieadministrative systemer måske være indført mere glidende, eller også skulle vi have sat langt flere ressourcer ind fra starten", svarer han.

“ Og nej, scenarier om, at reformen vil ende med at kvæle personalet og kreativiteten indgår slet ikke i min forestillingsverden
Brian Bech Nielsen

Hovedproblem: Stress handler om kultur og anerkendelse

Hvordan fortolker Brian Bech så apv'ens data om, at de menige mangler tiltro til reformprocessen, og at der mangler tillid til ledelsen?

"Først vil jeg gerne understrege, at der stadig forestår en stor opgave med at få de store

INTERVIEW

reformer til at bundfælde sig, og der er flere steder, hvor vi skal tilpasse eller ændre organisationen, før det bliver optimalt. Dernæst vil jeg sige, at vores apv i sit design har været usædvanligt dybtgående. Vi har altså villet undersøge tilstanden til bunds”, svarer han.

”Heldigvis viser apv'en, at vi har nogle dedikerede medarbejdere, som holder meget af deres arbejdsplads. Desværre viser den så også som hovedproblem, at der er alt for mange, som er ramt af stress. Det skal tages meget alvorligt, og der er utvivlsomt mange forskellige årsager hertil. Ud over for stort arbejdspresser handler en del i mine øjne om kulturen og konkret om anerkendelse, såvel fra ledelsen som indbyrdes mellem kolleger. Uni-kulturen er en konkurrencekultur, men det er klart, at vi i ledelsen skal være med til at skabe rammer, så der er plads til både konkurrence og anerkendelse. Vi skal blive bedre til at kommunikere og inddrage. Hvis nogle har haft en oplevelse af, at ledelsen har været for fjern eller haft for travlt, så er det vores opgave at stoppe op og reetablere dialogen”.

Irreversibel proces – med justeringer

Såvel rektor Lauritz Holm-Nielsen som bestyrelsesformand Michael Christiansen siger, at processen er irreversibel – men er der ting, som du fra din stol oplever som noget, der ikke skulle være gjort?

”Den overordnede struktur med fakulteter og enhedsadministrationen er irreversibel. Men inden for den ramme skal problemer løses via de nødvendige ændringer. Der er ingen grund til at gemme problematiske elementer i buskene”.

Bestyrelsesformand Michael Christiansen sagde i forbindelse med rektorudpegningen, at ”forankring af reformen blandt de ansatte” bliver den første hovedopgave. Den nye rektor skal øge legitimiteten bag de truffene beslutninger, og hvis det kræver justeringer, så må de gennemføres.

”I første omgang vil jeg tage en runde på samtlige institutter og også i de administrative centre for at få en helt åben dialog med medarbejderne. Jeg vil som sagt møde folk i øjenhøjde. Når vi skal agere, så skal det gøres på et oplyst grundlag. Vi må lytte og høre. Og derpå gennemfører vi de justeringer, der er behov for, som bestyrelsesformanden siger”.

jø

VOXPOP

'Jeg er stolt af mit navn

Brian Bech Nielsen: 1983 kandidat

i fysik fra Aarhus Universitet 1983.

1987 ph.d. 1988 lektor ved AU.

2007 professor. Vicecenterleder ved

iNANO Centret samt institutleder

ved Institut for Fysik. 2011 dekan.

Rektor fra 1. august 2013.

Brian Bech Nielsen

Hvad skal du i aften – mandag?

”Jeg skal hjem og forberede mig til møder i morgen. Jeg har jo fået en dobbeltkasket, såvel fungerende dekan som kommende rektor. Så du kan roligt regne med, at når jeg har spist aftensmad, skal jeg arbejde et par timer. Ikke at jeg arbejder på alle aftener, men jeg har da normalt en arbejdsuge på 70-80 timer”.

Hvilken fagbog har betydet mest for dig?

”Den står lige her: 'Solid State Physics' af Ashcroft & Mermin. Det er en klassiker. Her lærte jeg først om faststof-fysik i min studietid 1979-80. Koblet med en fremragende forelæser gav den mig appetit på faststof-fysikken. Nu er jeg jo vesttjyde, og vi bruger sjældent ord som 'åbenbaring', så lad os sige, at den har et suverænt fagligt niveau og kombinerer mange værktøjsdiscipliner på en meget pædagogisk måde”.

Er der tabuer på dit fagfelt fysik?

”Man slipper ikke godt fra at betvivle tyngdekraften. Fysik er en veludviklet disciplin og et grundfag med en given struktur, som man må holde sig indenfor. Men en del af fysikken som f.eks. kernefysik kan da være kontroversielt rent politisk, hvis man ser på de ingeniørmæssige anvendelser som f.eks. kernekraft.

Har du nogle dårlige vaner?

”Utvivlsomt, snak med min kone. Arbejdsmæssigt har jeg det nok med at kunne grine meget højt, og det kan nok virke forstyrrende på nogle, men ellers kan jeg ikke rigtig komme på noget”.

Har du nogle hobbyer?

”Jeg holder meget af historie. Det har været en interesse siden realskolen, hvor jeg havde en dygtig lærer. Jeg stod faktisk med valget efter gymnasiet, om jeg skulle læse historie eller fysik.

Inden for historien er jeg som hobbyhistoriker særlig velbevandret i dele af verdenshistorien, især 1700-tallets store konflikter mellem de engelske og de franske indflydelsessfærer, som ledte frem til den franske revolution og stiftelsen af USA. Der skabtes kimen til den verden, som mine bedsteforældre var unge i”.

Hvor tænker du bedst?

”Utvivlsomt når jeg cykler. Jeg har 5 km herlig cykeltur langs havet og skoven med frisk luft til arbejde, og her får jeg tit gode ideer”.

Hvad ligger der på dit natbord?

”En bog med titlen 'Warszawa 1920', som er en beskrivelse af, hvordan Lenin prøvede at udbrede den russiske revolution til Central-europa, men blev stoppet af polakkerne ved Warszawa. Jeg læser også gerne biografier og har ikke noget imod krimier, men historieinteressen fylder altså mest på natbordet”.

Kan man have en rektor, som hedder Brian?

”Ha. Selvfølgelig kan man det. Jeg kender godt Brian-navnets ry, men her diskrimineres hverken på hudfarve eller navne. Og som årgang 1957, så var vi to i Holstebro med det navn, og det var vi stolte af. Senere var der måske lidt svære år omkring Monty Python's 'Life of Brian'. Men jeg er faktisk glad for mit navn”.

Forberedelsesnormer: Et kludetæppe

MÅNEDENS ANALYSE: Forberedelsestid er en central faktor i lokalaftaler på steder med stort undervisningspres. KU-humaniora har de dårligste normer med CBS på andenpladsen.

KU-humaniora har de ringeste 'forberedelses-normer', når lærerne kun har 2,5 times forberedelse pr. konfrontationstime. Det svarer til den samme faktor, som deltidslærere – eksterne lektorer – har. Og med faktoren 2,5 i forberedelsestid er der også enighed om, at det er svært at bedrive 'forskningsbaseret' undervisning, især hvis den dårlige norm er fulgt af, at der skal afvikles mange konfrontationstimer. Så har lektoren eller professoren ikke tid til at forske ret meget i de 37 timers normalarbejdsuge; forskningen er fortrængt til fritiden ...

At KU-hum's normer er de ringeste, afsløres af MÅNEDENS analyse, der er en sammenstilling af forberedelsesnormer på en række forskellige universiteter og fakulteter. Lige så klar på andenpladsen er CBS, hvor undervisningsforpligtelserne skal udgøre 56 pct., og residalet kun er 34 pct.'s til forskning.

At KU-hum's normer er de ringeste, kan man forvisse sig om i oversigten, og det er de fleste af FORSKERforums kilder også enige om. Det er normer, som de øvrige fakulteter nødt til vil have kopieret.

I praksis: Implementering og tradition

FORSKERforum har valgt at se på forberedelsesnormer på de studier, som er mest undervisningspressede, dvs. især humaniora med store optag, men også med mange småfagsforpligtelser. Typisk nok viser det sig, at der mange steder på nat' og teknik ikke er en egentlig lokal normsætning for den enkelte lærers forpligtelser, og det afspejler i nogen grad, at belastningen ikke er så stor (og at taksameterbevillinger er bedre).

MÅNEDENS analyse har set på flere simple faktorer, som indbyrdes er sammenhængende, og som samlet set afgør undervisningstime-forpligtelserne. Og alle FORSKERforums kilder blandt tillidsfolkene understreger på den ene side, at tallene ikke

er absolutte, men at de på den anden side alligevel har stor betydning som den ramme, der arbejdes inden for. Det måske vigtigste element er implementeringen i praksis og den tradition, der hersker på stedet. Og det handler i høj grad om en fælles forståelse blandt studieledere og ansatte om, hvordan rammen bruges.

Flere faktorer spiller sammen om undervisningsbelastningen

Forberedelsesfaktoren indgår som en del af en lokal kludetæppe-aftale. Populært sagt nytter det ikke noget med en god forberedelsesfaktor, hvis læreren til gengæld skal afvikle mange forelæsninger/konfrontationstimer!

De brugte faktorer kan således ikke forstås isoleret, men må ses i sammenhæng.

1. Den første faktor er groft sagt forberedelsesnormen pr. konfrontationstime.

2. Den næste faktor handler om vejledningsnormer for hhv. bachelorer og for kandidattrinnet. Her er der nogle forskelle, bl.a. forskelle i normering for gruppe-undervisning, som indgår i mindre eller højere grad, alt efter stedets undervisningspraksis.

3. Den tredje faktor fortæller om lokalaf-talens måltals-fordeling mellem de forskellige typer forpligtelser. Det kan fx være 50/40/10 fordelt på undervisning/forskning/administration. Men det kan også være 50/50, hvor der ikke fremgår en egentlig norm for administrations-forpligtelsen.

Normaftaler: Kludetæppe med gråzoner

Tillidsfolkene fortæller, at forberedelsesnormen pr. konfrontationstime har stor betydning som et mål for den enkeltes forpligtelser og som et mål for studielederen på, hvilke ressourcer instituttet har til rådighed i planlægningen.

Forberedelsesfaktoren indgår som en del af en lokal kludetæppe-aftale. Populært sagt nytter det ikke noget med en god forberedelsesfaktor, hvis læreren til gengæld skal afvikle mange forelæsninger/konfrontationstimer!

Men faktorerne indgår i et kompliceret kludetæppe:

Faktor "1-forberedelsesnormen" kan ikke ses isoleret fra faktor "3. måltallet for arbejdsfordelingen" (fx 50-40-10). Som grundsten i mange lokalaftaler indgår måltallet nemlig som en central faktor: Når en underviser har opfyldt sin 50 pct.'s undervisningsforpligtelse (udregnet efter normsætningen), så er normen opfyldt, og der må ikke trækkes yderligere på ham/hende. Normen fungerer i den forstand som en beskyttelse af forskningstiden.

Det mest tydelige eksempel på sammenhængen er på CBS, hvor man har en mellemgod forberedelsesfaktor, som til gengæld ødelægges af, at lærerne kun har et måltal på 34 pct.'s forskningstid.

Der er dog en yderligere gråzone forbundet med "3. måltallet for arbejdsfordelingen". Enkelte steder står der i lokalaftalen et måltal på 50-40-10 (som i den gamle UFA-norm). Men når der mange steder blot fremgår en 50-50-fordeling, dækker det over, at det forventes, at u-normen på 50 pct. er fast, mens administrationsforpligtelser forventes dækket under de 50 pct.'s forskning. Og den kan så være 10-20 pct. i praksis.

Forberedelsesnormer for udvalgte uddannelser

Forberedelsestimer pr. forelæsning, vejledningstimer for hhv. ba/ kandidatstud, UFA-tidsfordeling (pct.) samt student/fastlærer-ratio.

	F-norm forelæsning	Vejlednings-norm Ba/Kand.-trin	Måltal for arb.tid: U/F/Adm. (pct.)
KU-hum'	2,5 t.	Ba: 12 t. pr. projekt Kand: 30 t.	50/50
KU-statskundskab	3,5 t.	Ba: 3,5 + 5 t. Ka: 25 + 8 t.	50/40/10
KU-nat'	Ingen timenormer		
AU-hum'	OPSAGT	-	-
AU-statskundskab	4	Ba: X + X t. Ka: X + X t.	50/50
AU-nat'	Ingen timenormer		
SDU-samf'	2,5 t.	Ba: 6-10 + 3 t. K: 20 + 3 t.	50/50
SDU-hum'	Mix-norm		50/50
AAU-samf'	4 timer	Ba: X t. Ka: X t.	55/45
DTU	Ingen timenormer		50/40/10
RUC	4 t.	Ba: 8 t. Ka: 20 + 15 t.	
CBS	3,5	Ba: x t. Ka: 21 + 6,8 t.	56/34

NOTER GENERELT

- Ad kandidatvejledning er eksamensforberedelse og eksaminationstid anført som + xx
- Ad U-tid/F-tid /A-tid (pct.): Hvis der kun er opført tal for 50U/50F-fordeling, forudsættes, at A indgår som en del heraf og altså ikke opgøres separat.
- X angiver at normer er uoplyste.

SPECIFIKKE NOTER

- Ad KU-hum' vejledningsnormer for ba- og kand.-trin trin er inkl. eksamen (pr. projekt).
- Ad KU-statskundskab: Bachelorvejledningen er baseret på gruppeundervisning.
- Ad SDU-samf': "Dekat-dekret" med institutlederens implementering, hvor undervisning også kan omfatte andre institutrelaterede opgaver.
- Ad SDU-hum': Der er en generel norm med 6 t. undervisning pr. semester, som indeholder brede og fleksible u-forpligtelser, men ingen specifik forberedelsesnorm.
- Ad RUC: Aftale fra Institut for Samfund og globalisering. Kandidateksamen er gruppetakst
- Ad CBS: Bachelorvejledningsnorm fastsættes af studie-lederen.
- Ad DTU: Lokalt aftalte principper, men uden faste normer inden for en overordnet ramme. Sektionsleder forhandler pålægger hver enkelt vip. Fordelingen UFA er "retningsgivende", men indgår ikke som fast norm.

Rigsrevisionskritik 2012: Få konfrontationstimer

Forberedelsesnormer er ikke baseret på centralt fastsatte overenskomst-aftaler, men indgår i normsætning i lokalaftaler på de enkelte fakulteter.

Forberedelsesnormerne indgik kun indirekte i Rigsrevisionens meget omtalte beretning fra efteråret (august 2012). Men det var dog symptomatisk, at rapportens kritik især rettede sig mod de fakulteter, hvor undervisningstiden er presset, dvs. især mod humaniora og samfundsvidenskab.

Rigsrevisions-rapporten skabte fx mest offentlig opsigt på, at nogle studerende har meget få konfrontationstimer. Bachelorstuderende på humaniora har færrest med et gennemsnit 8 timer pr. uge. (Til sammenligning har studerende på samf' 13 timer pr. uge, nat' / teknik 18 timer og sund' hele 19 timer).

Også forskerdækningen (undervisning v. faste lærere) blev kritiseret, for en lav forskerdækning er udtryk for, at der er mange deltidslærere i spil, og at der mangler "forskningsbaseret" af undervisningen. Det fremgik noget overraskende, at forskerdækningen på hum' var rimelig med 70-75 pct. (Lav forskerdækning var der på samf', idet dækningen på KU-samf' kun var 42 pct. (KU-jura var helt ned på 22 pct.). På CBS var den 56 pct.).

Omvendt viste det sig, at nat'/teknik havde en forskerdækning på over 85 pct.

Rigsrevisionen: Hum' og samf' med mest pressede ressourcer

Mens Rigsrevisionens rapport fra efteråret fortalte om store forskelle i fastlærer-dækningen mellem fx samf' og hum' på den ene side og nat'/teknik på den anden, så fortalte rapporten også, at variationen i høj grad skyldes bevillingsforskelle, især på taksametre.

Taxametrene til hum' og samf' er – trods et løft på 5000 kr. – stadig underfinansierede med ca. 5000 kr. pr. studerende (**Price-Waterhouse-rapport 2009**). Underfinansieringen mærkes på institutterne, hvor studielederen er klemt, så planlægningen bliver en balanceakt. Resultatet er ofte på hum', at lærerne får maksimale undervisningsopgaver, og at normsætning er nødvendig som værn mod, at undervisningspålæg bliver for belastende.

Omvendt viste Rigsrevisionens rapport, at taksametrene på de øvrige hovedområder er højere, og at undervisningsbelastningen her ikke er så presset. Når der mange steder ingen normsætning er, kan det fortolkes som udtryk for, at disse er unødvendige som planlægningsredskab og som værn af de ansattes arbejdstid.

KU-hum's dårlige normer

Tillids-rep': Det presser arbejdslivet til kanten

”Et konkret eksempel på, hvad forberedelsesnormer betyder i praksis: Hvis læreren har et overbygningshold, som du beder om at læse en tekst på 70 sider, så er din forberedelsestid stort set brugt på at opdatere dig selv på den, og du kan ikke nå at bygge en pædagogisk forberedelse på. Du må altså trække på din forskningstid, hvis du vil bygge ovenpå”, forklarer **lektor og tillidsmand Peter B. Andersen fra KU-humaniora**. ”Problemet forstærkes selvfølgelig, hvis du skal undervise i noget, som tilhører din randfaglighed, hvilket sker på KU-hum, fordi der er mange fag og kurser på tværs”.

FORSKERforums analyse af forberedelsesnormer indikerer, at KU-humaniora brillere med de ringeste normer?

”Sandt nok, vi har de ringeste normer af alle og har haft det i 8-10 år med en forberedelsesfaktor på 2,5 t. pr. konfrontation, svarende til en timelærer (ekstern lektor). Og den blev såmænd lidt forringet i lokalaf-talen fra 2011, hvor institutterne i forskelligt omfang måtte nedsætte normer for eksamen, rettenormer, mødenormer m.m.”.

Er KU-hum's normer til at leve med?

”Hm, vi er jo tvunget til at leve med dem! Men det presser arbejdslivet til kanten. For nogle er det en individuel stress-faktor, som de må prøve at håndtere. Vi har folk, som langtidssygmedes pga. stress.

Min største bekymring er, om nogle kolleger ikke kan håndtere presset. Derfor må vi have systemer, som registrerer tidsforbrug på pligt opgaver, så residualet til forskning bliver synligt. I praksis medvirker mange institutledere til dette, men det er ikke alle steder, at det fungerer optimalt; enkelte lærere kan pludselig klemmes i hovsa-situationer, fordi der skrues lidt på normerne.

Konkrete konflikter handler ofte om enkelte lærere med for meget undervisning over længere tid, hvor tillidsmanden må ind og forhandle en afviklingsaftale”.

Hvor mange konfrontationstimer har KU-hum's lærere pr. uge – maximum?

”I gennemsnit typisk 6-8 timer ugentligt, med variation, for der er jo også specialer, ph.d.-vejledning, bedømmelser af kæmpehold – som trækker fra i det samlede kludetæppe-regnskab...”

FORSKERundersøgelsen og apv'er fortæller,

at undervisningsforpligtelser er den største stressfaktor for uni-lærere. KUs seneste apv, fortæller, at mere end hver 4 på hum' ikke synes, at de har ”tilstrækkelig tid til at arbejde med mine undervisningsopgaver”? Og problemet forlænges ud i forskningen, hvor tidsmangel er i det røde alarmfelt?

”Dårlige normer betyder, at hvis man skal opfylde sine undervisningsforpligtelser og samtidig opfylde sin forskning (og forskningsvogtning), så er arbejdstiden ikke 37 timer. Forskningen trænges ud i fritiden, for ’forskningsvogtningen’ opstiller en fakultetsforventning men også en selvforventning, som du umuligt kan opfylde inden for en 37 timers arbejdsuge. I apv'en bliver det jo bevist og synliggjort, hvordan store undervisningsforpligtelser og forskningstiden kolliderer.

Er det nødvendigt med lokalaftaler og normsætning?

”Uden dem bliver forpligtelser ukontrollable, hvis der er pres på. De er et værn, især for de svagere i systemet, hvor de stærkere nok vil forstå at sno sig; organisationer er jo også steder med magtkampe, privilegier og hierarkier. Derfor er det vigtigt med en vis form for reglementering.

Man skal også slås for, at normer ikke udhules, principielt og konkret, så nogle ledere ikke fristes til at skrue på dem, så de bliver umulige. Den forrige dekan kom fx med et udspil, som ikke satte opgaver i tid, men i opgaveantal! I praksis ville det blive en fordobling af opgaver – som vi reagerede skarpt imod. Og det blev så heldigvis ikke til noget”.

Hvordan foregår undervisnings-skemalægningen: Forhandling med studielederen?

”Hvem tager hvad? Formelt sker det ved, at studielederen henvender sig til institutlederen og trækker på undervisere. Institutlederen bør så ideelt sige stop, når en underviser norm er fuldttegnet. Reelt kan det dog løbe løbsk. Næste fakultetssamarbejdsudvalgs-møde har faktisk et punkt om ’rappor-terings- og opgørelsesformer’ på dagsordenen. Jeg håber, det fører til advarselsystemer, når nogle har for meget undervisning, og til afviklingsplaner for dem, som opbygger en timebank med alt for meget overarbejde”.

SDU-hum': Akkorder

Tillids-rep': Normer skal sikre, at der faktisk er 50 pct.'s tid til fri forskning

”Der opstår kvalitetsproblemer, hvis læreren ikke har tid nok til at forberede sig. Det skal ses i et samlet billede, hvor læreren ikke har tid til selvstændig forskning og altså at ’forskningsbasere’ sin undervisning. Så vil der kun være plads til ’forsknings-aktualisering’, altså at læreren læser op på stoffet, evt. med tillæg i andres forskningsbidrag ...”, fortæller **fællestillidsmand på SDU-hum', Jørgen Chr. Bang**.

Er SDU-hum's forberedelsesnormer til at leve med?

”I det store hele kan vi leve med normerne/akkorderne. At SDUs sidste apv-rapport var positiv, skyldes i høj grad, at arbejdet er rammebelagt i lokalaftaler. Jeg oplever, at vi ansatte har medindflydelse på hverdagens opgaver, og der er dialog, når der opstår problemer.

Men hos os taler vi ikke om ’forberedelsesnormer’, nærmere om akkorder for forskellige typer arbejder. Faktoren 2,5 på ’konfrontationsundervisning’ er således et nøgletal for forskellige aktiviteter. Det er et udmærket gennemsnitstal med 13-15 ugers semestre, som angiver rytmen og balancen i året. Der skelnes ikke skarpt mellem forberedelsestid og katedertimer, derimod er aktiviteten samlet i alt vedr. planlægning, vejledning, mentorvirksomhed, forsøg osv. Der er altså normer for hele processen.

Hvor mange konfrontationstimer har SDU-hum's lærere pr. uge – maximum?

”Løbende max er 6 konfrontationstimer – fx 2-3 hold – om ugen, med variation for, at ’undervisning’ opfattes bredt som vejledning, småkurser og u-administration. Der er et omdrejningspunkt, som der lægges plus-minus på, men mer-aktivitet må principielt aldrig blive større, end at det kan indhentes på et semester.

Normer og akkorder er helt nødvendige, både fra medarbejderside og for ledelsen. Ledelsen skal kunne planlægge med hvem og hvornår, og normer er jo også en god måde at

Tillids-rep': CBS' grundnorm fungerer som planlægnings- og styringsredskab

“

Uden lokalaftale og normsætning ville der være kaos, fordi arbejdsforpligtelser ville blive individualiserede

Jørgen Bang

synliggøre rammer og budgetter.

For medarbejderne er det et værn, først og fremmest så u-forpligtelserne ikke æder hele arbejdstiden. Normer skal sikre, at der faktisk er 50 pct.'s tid til fri forskning, og at det kan laves inden for en 37 timers arbejdsuge, for det står i overenskomsten. At det så er en gråzone i praksis, hvor forskningen går ud i 'fritiden', søges reguleret med lokalaftalen.

Er det nødvendigt med lokalaftaler og normsætning?

”Uden lokalaftale og normsætning ville der være kaos, fordi arbejdsforpligtelser ville blive individualiserede. Studielederen kan have nok så god en vilje, men hvis ressourcerne ikke er der, og hvis de umulige vilkår ikke synliggøres, er vilkårene u håndterlige.

Studielederen kan ikke lirke på lokalaftalens ramme. Studielederen rekvirerer de nødvendige u-mængder og allokterer lærerkræfter. Når mit timekort er overtegnet, kan der principielt ikke fyldes mere på, og andre må overtage.

For os ansatte er det centralt at vide, hvor meget, vi skal undervise. Og at vi ikke bare kan blive overraskede over, at der dukker hovsa-opgaver op. Lokal-aftaler og normer sætter rammer for arbejdet, så dette ikke over længere perioder kan være skævvredet.

Men lokalaftaler og normer er ikke bare noget, som er givet. Vi skal værne om, at de ikke undermineres generelt og af et institut, som fristes til at skrue lidt ved dem, så enkelte lærere pludselig står med en urimelig belastning. Så må tillidsmanden ind, med lokalaftalen i hånden. Heldigvis sker det ikke ofte ...”

”CBS' grundnorm fungerer som planlægnings- og styringsredskab for både ledelse og medarbejdere. Vi ansatte er selvfølgelig indstillede på at forhandle deltager i den, hvis ledelsen ønsker det. Men jeg er ret overbevist om, at ledelsen er for klog til at ville opsiges arbejdstidsaftalen, som vi kender den”, forklarer **lektor og tillidsmand Ole Helmersen, CBS.**

Hvad betyder forberedelsesnormer for læreren i praksis?

”Normer afregnes semestervis, men fleksibelt og ikke rigtigt. Nogle gange mere andre gange mere. Og definitionen af forberedelsesnormen er bred: Planlægning af undervisningsforløb, udarbejdelse af kursusbeskrivelser, pensumplaner mv. samt selve forberedelsen til den enkelte lektion. CBS' normaftales grundhensigt er at værne om forskningstiden. Vi ved, at vi over tid skal have 34 pct. af arbejdstiden til forskning. Forberedelsesnormer er nødvendigvis gennemsnitsnormer og benyttes af såvel medarbejder som leder til at holde øje med, hvornår max på 840 undervisningstimer er nået.

Med normaftalen i hånden kan enhver så opgøre sit træk. Normaftalen er altså et helt centralt redskab til at beskytte arbejdstiden, så fx undervisningsforpligtelser ikke forvrides.”

Hvor mange konfrontationstimer pr. uge – maximum?

”CBS opererer ikke med absolutte tal. Men hvis jeg tager udgangspunkt i, at den enkelte lærer skal 'undervise' m.m. i 840 timer årligt, så vil jeg anslå, at de har 6-8 konfrontationstimer ugentligt.”

Er CBS-normerne til at leve med?

”Ja, i det store hele tilfredsstillende. Det er en gennemsnitsnorm igennem en årrække; med rum for ekstralastninger som fx storholdsundervisning, udfordrende temaer på engelsk eller rettenormer. Men afregningen er operationaliserbar, så man undgår særskilte aftaler med hver enkelt, som ikke kunne håndteres administrativt og ledelsesmæssigt.”

Er det nødvendigt med lokalaftaler og normsætning?

”Lokalaftalen er overordentlig vigtig, både for medarbejderne, men også for lederne. Begge parter kender rammen. Lederne forstår også betydningen; da en tidligere rektor truede med opsigelse af vores arbejdstidsaftale, blev han rådet af institut- og studieledere til at lade være. Uden en aftale vil institutledere stå uden styringsredskab – i princippet skulle der så indgås separate aftaler med hver enkelt VIP. Det vil være helt uholdbart.”

Hvad er det største problem i normsætningen?

”At nogle lærere har opbygget store timebank-overskud: Tabt forskningstid, fordi de har undervist for meget over længere tid, fordi der har været lærermangel. Der er ophobet omkring 30.000 timer fordelt på 500 undervisere. Det skønnes alene, at der er 100-200 faste undervisere, der hver har over 500 timer til gode. I udgangspunktet skyldes problemet bevillingsmangel. Men den store timebank må jo afvikles over tid – Finansministeriet blokerer angiveligt for, at 'overarbejde' kan afvikles med overarbejdsbetaling...”, så der må findes interne løsninger, så folk får deres manglende forskningstid ...

AU-Arts: 'Normer skal harmoniseres

På AU-Arts har dekanen opsagt normaftaler. *Er det for, at dekanen kan stramme normerne? Og er det ikke dårlig timing oven på apv'en, der har alarmerende pres på lærernes undervisningstid?* – lyder spørgsmålet til Arts-dekan Mette Thuno.

”På Arts har vi fusioneret tre tidligere fakulteter med forskellige timenormer for bl.a. undervisning. For at skabe muligheder for bedre undervisningssamarbejder inden

for fakultetet, begyndte vi allerede sidste år at forhandle nye fælles timenormer. Ikke mindst fordi en af aftalerne allerede var udløbet. Alle arbejder pt. stadig efter de 'gamle' timenormer. Men normerne skal harmoniseres, så der bliver ens timenormer for hele fakultetet”, svarer hun. ”Og jeg kan ikke svare på spørgsmålet, om der kommer 'strammere normer'. Det er noget, vi pt. forhandler mellem A- og B-siden og ikke gennem FORSKERforum”.

Uni-ministeren: 'Hva' synes du selv ...

"Hvad er ligheden mellem 1. års studerendes møder med forskningsbaserede undervisere og ulvene i Jylland? Man hører meget om dem, men de er sjældent set ..."

Vitsen eller gåden – afleveret med et smil – kom fra **uni-minister Morten Østergaard**, da han i midten af marts var hovedtaler på Videnskaberne Selskabs årsmøde. Temaet var **'Faglig excellence ved masseuniversiteter'**.

Ministerens afsæt var, at masseuniversitetet er en realitet, og at det er en god ting: Men nu har universiteterne fået økonomisk råderum med treårige bevillingshorisonter, og så er der altså plads til nogle kulturændringer til gunst for både bredden og eliten. "Valget står ikke mellem Humboldt eller humbug", som ministeren sammenfattede med en smart punchline.

"Rigsrevisionens kritik fra efteråret af for få undervisningstimer på nogle fag var hård. Det peger på, at der må indføres en kultur med højere studieintensitet, og regeringens SU-reform skal motivere til dette. Jeg er uenig med dem, som siger, at det ikke handler om, hvor mange timer de studerende undervises – for hvis det er sådan, kan de studerende jo lige så godt tage et brevkursus", sagde ministeren polemisk, måske med henvisning til den aktuelle debat om folkeskolelærernes timeforpligtelser i en ny heldagsskole.

Eliten skal plejes bedre

Årsmødet handlede om eliten, for det er noget, som ligger Selskabets medlemmer meget på sinde, men i dansk uddannelsespolitik kommer den diskussion til at handle om, hvordan der bliver plads til både bredde og elite. Og det var klart ministerens hovedfokus, uden at han glemte at nævne talentplejen.

Indledningsvist var undertonen i årsmødet måske en lidt anden vinkling, nemlig at kravene til de studerende er for slappe. Flere i forsamlingen kaldte nutidens studenterkultur problematisk, når en større gruppe studerende mener, at et passende studieliv er 27-30 timers studietid pr. uge.

Optagelsesprover kan virke motiverende i selve studiet, vurderer Birgitta Wallstedt, SDU. "Hvad synes ministeren om de studerendes retskrav om automatisk overgang fra

bachelor- til kandidat-trinnet?

"Hva' synes du selv?" – lød det smarte svar fra en smilende minister. For straks derefter med politiker-rutine at fastslå, at retskrav da kan overvejes, men med begrænsninger: "Retkravet er en del af den danske skoletradition om frit uddannelsesvalg: De studerende skal også kunne se et forløb foran sig, og der skal ikke skabes flere, men færre blindgyder".

Med "blindgyder" hentydede ministeren formentlig både til, at bachelortrinnet i dag vil være en blindgyde, men også til en af ministerens mærkesager, nemlig en åbning af uni'erne for bachelorer fra professionshøjskolerne (så prof.ba'ere kan gå direkte på uni's kandidatoverbygning).

Men ministerens mærkesag blev dog modsagt i næste oplæg. Uden direkte adresse til ministerens mærkesag polemiserede

UNIVERSITETSSELSKABERNES SELSKABS ÅRSMØDE: Uni-minister Morten Østergaard holdt hovedtalen. For bordenden residerer selskabets formand, antropologen Kirsten Hastrup og forskningsudvalgets formand, medicineren Søren Nielsen

professor Flemming Besenbacher mod ministerens store fokus på professionsuddannelsernes relation til uni-systemet:

”Nogle uddannelser ’akademiseres’ med det klareste eksempel i professionshøjskolerne. Det er en uskik, at ’university-colleges’ nu skal til at lave ph.d.ere”, sagde han.

Besenbachers brede, men provokerende pensel tegnede et billede, hvor uni-systemet ikke stiller fokuserede krav til de studerende:

”Hvordan kan en studieuge blive 27 timer? Og hvorfor bruger vi ikke sportsverdenen – håndboldpigerne – som rollemodel, når vi vil fremavle vores elite? Universitetet og elite kræver hårdt og fokuseret arbejde. Det er næsten forbudt at tale elite: Hvorfor er der fokus på de 25 pct. dårligste studerende – hvorfor ikke på de 25 pct. bedste ...”

Eliten skal plejes bedre, lød omkvædet, for Besenbachers eliteanalyse havde utvivlsomt

opbakning i Selskabets eliteforsamling, ”selvfølgelig – vi er jo selv eliten”, som en professor hviskede til reporteren.

Anstændigvis skal dog tilføjes, at elitekrav hele tiden havde bisætninger på om, at elitepleje ikke må gå ud over masseuniversitetets kvalitet. Men det er straks en mere kompliceret sag, som ikke blev løst den eftermiddag.

AU-rapport: Små uligheder mellem

”2012-rapporten om fusionernes påvirkning af ’sektorforskerne’ peger på, at der må særlig fokus på usikkerheden, karriere og meritring, ligesom vi må se på, hvordan myndighedsbetjeningen og uni-forskningen kan komme til at spille bedre sammen”.

Sådan lød prorektor Søren E. Frandsens kommentar, da der i marts 2012 blev offentliggjort en rapport, hvor ”sektorforskerne” på AU bl.a. klagede over, at deres vilkår var blevet ringere og mere usikre efter den store fusion med uni’ i 2007. Prorektoren lovede, at ledelsen ville analysere problemet og herefter aktivt gøre noget ved det.

Og så blev problemet ellers sendt videre til dekan Brian Bech Nielsen, som fra 2011 har været leder af det nyoprettede nat-fakultet Science & Technology, der samlede DJF, DMU og AU-na’. Han udtalte, at nu skal det være slut med at tænke ’dem’ og ’os’: ”Omfanget af utilfredsheden er mere bastant, end jeg havde troet. Jeg har noteret mig, at en større gruppe medarbejdere har følelsen af, at der eksisterer et A- og et B-hold ved Science & Technology. Det skal tages alvorligt – og det bliver det. Denne situation er ikke holdbar” sagde dekanen, og nedsatte så en arbejdsgruppe.

Arbejdsgruppe: En syltekrukke

Men siden er der tilsyneladende intet konkret sket i et helt år – det ligner en syltekrukke?

”Det er ikke en syltekrukke. Der er taget en vigtig beslutning om, at fakultetet overgår til en ny økonomimodel pr. 1. jan., hvorefter alle forskere ved universitetet skal søge at få dækket en del af institutternes faste omkostninger ind via eksterne bevillinger”, svarer dekan Brian Bech Nielsen.

”Men ellers er det da rigtigt, at der endnu ikke er gennemført yderligere konkrete udspil, fordi udvalget ikke har afsluttet sit arbejde. Jeg har store forventninger til udvalgets anbefalinger: Ændringer skal overvejes nøje og tager tid. Jeg foretrækker, at sagen er arbejdet godt igennem, og at medarbejderne i alle kroge er hørt, før der gøres noget. Så jeg ser frem til at modtage beslutningsoplægget i foråret, og at initiativer er sat i søen inden 1. august – hvor min dekanperiode udløber”.

Alarmrapport-2012 om fusionsfiasko

Aarhus Universitet har været igennem en del fusioner siden 2007, først med

Oplevelse af arbejdsvilkår hos forskere ved indfusede sektorforskningsinstitutioner 2012

	Helt enig	Delvis enig	Hverken/eller	Delvis uenig	Helt uenig	Ved ikke
Større frihed til at vælge egne forskningsprojekter nu	2,0	6,2	39,1	13,3	30,4	8,9
Oplever mindre styring af mit arbejde nu	2,4	6,6	35,1	18,0	29,3	8,6
Publiceringsaktiviteten er i højere grad rettet mod tidsskriftsartikler nu	14,2	21,2	25,0	10,1	20,1	9,4
Oplever mindre pres for at skaffe ekstern finansiering nu	1,5	3,0	12,0	9,9	64,4	9,1
Mere praksisnær forskning nu	1,2	7,1	35,2	13,7	31,2	11,6
Større positive synergieffekter for forskning gennem samarbejdet med kollegaer	2,9	9,4	32,0	14,7	30,9	10,1
Nemmere at skaffe ekstern finansiering af min forskning nu	1,7	2,7	20,1	15,5	47,4	12,6
Nemmere at finde udenlandske samarbejdspartnere nu	1,9	6,4	33,1	13,7	32,5	12,5
Bedre betingelser for at udføre myndighedsopgaver nu	0,7	2,2	27,7	13,8	34,2	21,4
Mere fokus på trivsel og arbejdsmiljø blandt ledelsen nu	2,2	6,4	26,5	13,2	40,0	11,8

Kilde: Arbejdsvilkår ved de tidligere og nuværende sektorforskningsinstitutioner (CFA marts 2012)

sektorforskningen i DJF og DMU, senest med Ingeniørhøjskolen i Århus 2012. Alle tre dele landede under dekan Brian Bech Niensens dekanledelse. Han tiltrådte i 2011, og en af de første ting, som landede på hans bord, var en alarmerende rapport, der fortalte om ’sektorforskeres’ negative oplevelser af processen. De oplevede fusionen som en fiasko.

Politikernes erklærede succeskriterium var, at fusionen skulle give større frihed og synergi for ’sektorforskerne’ på uni, men det er gået lige modsat: **Friheden til at vælge forskningsprojekter er blevet mindre. Betingelserne for at udføre myndighedsbetjening og praksisnær forskning er forringet. Synergi-effekter er vanskelige at få øje på. Trivsel og arbejdsmiljø er ikke prioriteret hos de nye ledelser. De nye vilkår og ledelser har gjort de personlige karriereudsigter meget usikre (FORSKERforum 253).**

Sektorforskeres arbejdsvilkår og fusionsoplevelser var negative, fortalte den grundige rapport fra Center for Forskningsanalyse (CFA-AU, marts 2012). Rapporten byggede på udsagn fra mere end halvdelen af sektorens 2.300 ansatte, og den var det første forsøg på opsamling af fusions effekter. Rapporten konkluderede, at fusionsoplevelsen var ”bemærkelsesværdigt negativ”.

Arbejdsgruppen med fokus på ’uligheder’

Science & Tech-dekan Brian Bech Niensens reaktion var at nedsatte en arbejdsgruppe i foråret 2012. I august udgav gruppen et ”idekatalog – debatoplæg”, der blev sendt

ud i høring. Processen blev forsinket, men arbejdsgruppens sammenfatning af de ”mest frugtbare løsningsmodeller” til at skabe mere sammenlignelige vilkår for forskerne på fakultetet skal behandles her i foråret.

Udvalgets kommissorium går ud på at belyse sammenlignelige vilkår mellem de gamle uni-forskere og sektorforskerne. Hovedfokus var at se på uligheder. *Arbejdsgruppen skulle imidlertid ikke gå ind i ’sektorforskeres’ utilfredshed med, at de har mindre frihed til at vælge egne forskningsprojekter, at det er sværere at skaffe ekstern finansiering, at de har ringere vilkår for at udføre myndighedsbetjening nu?*

”Jeg har ikke lagt noget snærende kommissorium ind. Udvalget har frie muligheder for at inddrage problemfelter og løsningsmuligheder”, svarer dekanen.

Arbejdsgruppen: Ikke store uligheder ...

Det er en kendt sag, at der er historiske forskelle i personalepolitikken: På uni’ har man kun fastansat på de faste basisbevillinger, og ledelser har ikke villet fast-ansætte på løse, eksterne midler. I sektorforskningen har ansættelsespolitikken været mere risikobetonet, for ledelserne ansatte både på grundbevillinger og på ’bufferen’ af forventede ’eksterne bevillinger’ (til fx myndighedsopgaver), og disse skiftende kontraktmidler gjorde ansættelserne i sektorforskningen mere usikre.

Arbejdsgruppens ideoplæg når imidlertid frem til den overraskende hovedkonklusion,

m uni-lærerne og 'sektorforskere'

- siger konklusioner fra arbejdsgruppe i 'idekatalog'. Men dekanen afviser, at problemer er lagt i syltekrukke. INTERVIEW

at forskellen mellem de to sektorer slet ikke er så stor, som CFA-alarmpapporten om sektorforskerne pegede på. Hverken på ekstern indtjening eller arbejdstid er der store forskelle.

Rapporten konkluderer således, at det er en myte, når sektorforskerne har meget større pres for at tjene deres egen løn hjem via eksterne bevillinger. Arbejdsgruppen nåede frem til den overraskende konklusion, at "den ministerielle basisbevilling" er stort set den samme for forskere og seniorforskere fra det tidligere DMU og DJF og så lektorer/professorer fra det gamle nat-fakultet (s.21, DMU-egenindtjeningen er noget større, red.).

“

Men planen er altså, at vilkårene på sigt skal tilnærmes mellem de to grupper, så sikkerheden bliver lige stor i begge grupper. Om det bliver om 5, 10 eller 15 år vil jeg ikke udtale mig om nu

Dekan Brian Bech Nielsen

Misvisende regnemetode'

Men i flere hørings svar gøres der opmærksom på, at det grundlæggende regnestykke er misvisende, fordi de løser "eksterne midler" fra ministerier/styrelser (til myndighedsbetjening m.m.) medregnes som basisbevillinger, for disse kontraktmidler er ikke 'basismidler'.

"Betyder regnemethoden, at DMU-midler fra fx Miljøstyrelsens 'myndighedsbetjening' ikke anses som eksterne indtægter?", spørges der i hørings svar.

"Hvis jeg forstår spørgsmålet korrekt, er svaret ja", svarer dekanen. "Det er i hvert tilfælde korrekt, at indtægtsstrukturen er forskellig, og at kontraktmidlerne fra Miljøministeriet og Fødevarerministeriet behandles på lige fod med basis- og uddannelsesmidler fra Uddannelsesministeriet i idekataloget. Bevillingerne til forskerne på uni' anses måske blandt sektorforskerne som mere permanente eller 'sikre' end bevillingerne til sektorforskningen. Blandt andet derfor har AU siden fusionerne i 2007 ønsket at få kontraktmidlerne fra resortministerierne overført direkte til Uddannelsesministeriet og konverteret til basismidler – men det har der endnu ikke været politisk opbakning til".

Derudover var der en afgørende forskel i ansættelsespolitikken: "På universiteterne har man haft relativt mange temporært

ansatte projektforskere mellem ph.d. og lektorniveau, mens man i sektorforskningen typisk har fastansat forskere på basis af kontraktmidlerne plus de forventede eksterne bevillinger. Sidstnævnte har tidligere ført til personaletilpasninger ved bevillingsfluktuationer".

Uni-lektorer har længste og besværligste karriereveje

CFA-rapporten konstaterede, at der blandt de indfusede "sektorforskere" er en drastisk større utryghed i ansættelsen: Man er mere bange for at blive fyret/flyttet. Arbejdsgruppen når imidlertid frem til den overraskende konklusion, at karrierevejene faktisk er længst og besværligst på det gamle uni-fakultet, som er mest problematiske, fordi der er så få ledige stillinger. *I denne konklusion indgår ikke, at uni-fakultetet primært ansætter på ministeriel basisbevilling, mens "sektorforskningen" også fastansætter på løsere eksterne bevillinger?*

"Det er to forskellige debatter: Om sikkerhed i ansættelsen og om karriereveje. Hvad angår sikkerhed i ansættelsen er det korrekt, at den har været mindst i 'sektorforskningen', blandt andet på grund af ansættelsespolitikken, og DJF og DMU-områderne har som bekendt tidligere været ude for tilpasninger. Hvad angår karriereveje, så har de været længere på uni', ja.

Men planen er altså, at vilkårene på sigt skal tilnærmes mellem de to grupper, så sikkerheden bliver lige stor i begge grupper. Om det bliver om 5, 10 eller 15 år vil jeg ikke udtale mig om nu ..."

Dekanen-opfordring: Fortsat dialog

En høringsprotest (Bioscience) konstaterer, at når idekataloget er styret af en interesseafvejning mellem forskellige parter, så bliver det ikke "et debatoplæg, der indbyder til engagement og deltagelse i debatten"?

"Hensigten med arbejdsgruppen og idekataloget var ikke at lave indsnævring af, hvad der kan tales om, og hvilke løsningsmodeller, der er i spil. Idekataloget er et debatoplæg, så der er stadig mulighed for at komme med input blandt andet på kommende dialogmøder med medlemmer af arbejdsgruppen. Alle kan komme med hørings svar – også nogle, som ikke harmonerer med arbejdsgruppens".

Dekanen har i øvrigt pålagt arbejdsgruppen at komme med nogle klarere og mere konkrete forslag, som kan hænges op som 'bullitpoints', så løsningsmodeller bliver konkrete og operationelle.

Se *DILEMMA* s. 30.

Ny økonomimodel

"På længere sigt skal de to områders vilkår – de fusionerede uni-lærere og 'sektorforskerne' – tilnærmes, så der bliver sammenlignelige – ikke ens – vilkår på fakultetet. Vilkår kan ikke blive helt ens, for opgaverne, der varetages, er forskellige. Og det første skridt er taget med en ny økonomimodel: Såvel uni-forskerne som 'sektorforskerne' skal allerede nu medvirke til delvist at få dækket instituttets faste omkostninger (f.eks. til infrastruktur, lokaler, løn etc), via eksterne bevillinger. Dette indføres med respekt for, at tilskudsformene varierer", forklarer Science & Tech-dekan Brian Bech Nielsen.

"Men på længere sigt er det da ambitionen at hæve den eksterne bevillingsandel på institutterne. Andelen – inklusive lønnen – varierer i dag fra fagområde til fagområde. Allerede i dag skal de ansatte dække en del af instituttets faste omkostninger, og en del er løn. Men fremadrettet bliver andelen ikke den samme for alle, for det vil afhænge af de varierede muligheder for at indhente eksterne bevillinger. Og sådan vil det også være i fremtiden. Foreløbig sætter jeg måltal op for de enkelte institutter, så der er sammenlignelige vilkår. Men måltal bliver altså ikke ens", siger han.

Ulighed i indtægtssiden er en uløselig konflikt – som vil blive ved med at splitte vilkårene i de to grupper?

"Indtægtssiden er da gevaldigt styrende, og derfor har vi også forsøgt at få politikerne til at ændre på disse betingelser. Samtidig skulle fusionerne være 'udgiftsneutrale', hvilket betød, at vi ikke fik flere midler. At vi på nogle områder faktisk har fået færre bevillinger, indgik ikke i regnestykket. Men det er randbetingelserne, som vi må agere under, og jeg vil nødtigt fremstå som en klagesang, for dybest set er der en meget flot politisk opbakning til hele universitetssektoren".

jø

Stenansigter møder AAU's københavn

På trods af faglige overlap og konkurrence spiller københavnske uni'er cool i forhold til AAU's ekspanderende campus i København. Men på RUC er smilet anstrengt

Der er ikke meget Korsbæk over Københavns universitetsmiljø i disse år. I hvert fald ikke, hvis man ser AAU's rektor Finn Kjærsgaard som Mads Skjern, der kommer til byen for at æde sig ind på et slumrende marked for højere uddannelser.

Den jyske opkomling i Korsbæk blev mødt af foragt, mistro og modarbejdelse af byens gamle familier. Men spørger man på de københavnske universiteter om holdningen til AAU's campus i Københavns Sydhavn, der er kommet med et udtalt ønske om vækst, så skal man spørge længe og indgående for at kunne fravriste så meget som et skeptisk ord.

Der er simpelthen milde smil og velkomstyringer hele byen rundt – bortset fra i hvert fald indtil man kommer ud til RUC, hvor smilene er en smule mere anstrengte. Også selvom AAU kommer med uddannelser, der ligger ganske tæt op ad lignende uddannelser på både KU, DTU, IT-Universitetet samt naturligvis RUC.

IT-uni': Overlap, men der er plads

IT-Universitetet ligger i luftlinje ikke mere end et par kilometer fra Nokias gamle bygning, hvor AAU's københavner-campus nu har til huse. Her har man tre bachelor-uddannelser, hvor den ene hedder Digitale medier og design. Den uddannelse suppleres nu på AAU-Kbh af en palette bestående af: Humanistisk Informatik, Medialogi samt den mere tekniske IT, Communication and New Media.

Det får dog ikke **Kasper Østerbye**, studieleder på IT-Universitetet, til at rynke brynene.

"Umiddelbart ligner de en hel del, så jeg kan godt forstå, du stiller spørgsmålet. Men der er mange studerende i disse år, der gerne vil ind på videregående uddannelser, og nogle steder mangler der plads. Så jeg ser det, som om kapaciteten bliver øget, og det synes jeg er udmærket," siger Kasper Østerbye.

Men I kunne vel godt bruge flere studerende?

"Nej. Vi optager dem, vi har aftale med ministeriet om, men ikke flere end vi har plads til i bygningen. Vi får jo ikke flere basismidler til at ansætte forskere til at undervise dem for. Så det betyder bare, at vi skal løbe hurtigere. Vi kunne godt tænke os at få nogle af de basismidler, de har fået dernede. Men vi har jo ikke personligt oplevet noget fald i studentertallet. Og sidste år var der rekordmange, der søgte ind. Så mit overordnede svar er: jo

Foto: Pressefoto, AAU

Sommeridyl på AAUs pressefoto med københavnercampus.

flere guldsmede der er i Guldsmedegade, jo flere kunder er der i gaden. Profilerne i deres uddannelse er jo i samme sæt og værdier som IT-Universitetets."

Man skal de så ligge i København?

"Det kan man diskutere. Den diskussion får du ikke mig til at gå ind på."

KU: Frygt for overproduktion

En anden nabo, der med en velsmurt cykel kan nås fra Sydhavnen på 10-15 minutter, er KU. På Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, hvor man blandt andet udbyder bacheloruddannelser i Kommunikation & IT samt Film- og Medievidenskab, har man også skævet over til de nye medie-orienterede uddannelser på den anden side af havneløbet.

"Det er klart, jeg tænker da også, at flere af de uddannelser, de laver, ligger tæt op af vores," konstaterer institutleder **Maja Horst**.

Men når hun kigger ned på de seneste optagsstatistikker, melder tallene fred og ingen fare.

"Vi har rigtig stor søgning og høje adgangskvotienter. På film- og medievidenskab lukker vi 100 ind med et gennemsnit på

10,5. Så jeg er ikke bange for, at vi på et tidspunkt kan få svært ved at fylde pladserne op."

En lille bekymring, der dog kan ramme Maja Horst, når hun betragter AAU's målrettede vækststrategi, er omkring arbejdsmarkedet for medie-humanistiske kandidater."

"Vi tænker meget på at tage ansvar for at kunne afsætte de kandidater, vi uddanner. Mange studerende vil gerne læse det her, så vi kunne godt overveje, om vi skulle tage flere ind. Men det mener vi med det nuværende arbejdsmarked ikke er ansvarligt. Vi har optaget 170 studerende på Film- og Medievidenskab samt Kommunikation. Og nu talte jeg lige – AAU har optaget 383 på humanistisk informatik," siger hun, og antyder altså, at en stor kandidatproduktion fra AAU's side kan være med til at skabe større ledighed for medie-kandidater.

“

Hvis flere skal udbyde ensartede uddannelser i københavnsområdet, så er det ikke positivt, det er spild af ressourcer

Prorektor Hanne Leth Andersen

DTU: AAU er ikke konkurrent

RUC: Fagligheder tæt på hinanden

Eneste sted, man åbent lufter sin utilfredshed med AAU's tilstedeværelsen i København, er på RUC. De to universiteter har traditionelt lignet hinanden med basisuddannelser og problemorienteret projektarbejde, og da de nu begge appellerer til studerende fra hovedstadsområdet, må de betragtes som de mest direkte konkurrenter.

Flere af uddannelserne har et slående tematisk sammenfald, for eksempel kandidatuddannelsen Plan, By og Proces på RUC, der modsvarer af AAU's By, Bolig og Bosætning.

Og det finder RUCs **prorektor Hanne Leth Andersen** problematisk.

"Jeg synes grundlæggende, at det er problematisk, at universiteter skal konkurrere på den måde. At SDU slår sig ned i Kolding eller Sønderborg er superfint og demokratiserende. Men det er det ikke omkring AAU i København, når faglighederne er så tæt på hinanden. Hvis flere skal udbyde ensartede uddannelser i københavnsområdet, så er det ikke positivt, det er spild af ressourcer," siger hun.

Som på de øvrige universiteter har RUC også oplevet optagsfremgang igennem de seneste år, og Hanne Leth frygter ikke umiddelbart, at AAU's tilstedeværelse vil betyde lavere optag. Heller ikke selvom AAU nu er et geografisk attraktivt alternativ til det lidt afsidesliggende RUC.

"Jeg tror, RUC har noget særligt at tilbyde. Og jeg tror også, at vores campus kan blive en attraktion. Det kan godt være, vi kæmper med det, men jeg tror, vi kan få den til at blomstre med midler fra forskellige side, hvilket vi er i fuld gang med."

Stiller det krav til jer om en profil, der differentierer sig mere fra AAU?

"Ja, det gør det. Hvor vi tidligere har lagt vægt på, hvor meget vi ligner AAU, så må vi nu fremhæve og gøre tydeligt, at RUC differentierer sig fra Aalborg. RUC har en frit designet og mere studenterstyret uddannelsesstruktur. Der er AAU til sammenligning meget mere styret," siger Hanne Leth Andersen.

lah

AAU-København appellerer til studerende på det tekniske område. På bachelor-niveau kan man blandt andet læse Bæredygtigt Design, IT, Communication and New Media og By-, Energi- og Miljøplanlægning. Alle tre uddannelser lægger op til en civilingeniør-overbygning.

Dermed konkurrerer AAU på det københavnske ingeniør-uddannelsesmarked, som DTU jo ellers sidder godt og solidt på – ikke mindst efter den nylige fusion med Ingeniørhøjskolen i København.

Men **Martin Vigild, dekan** for bacheloruddannelserne på DTU, er aldeles ubekymret omkring dette.

"Med de seneste års optagelsestal og den interesse, vi oplever ved vores Åbent Husarrangementer, så ser jeg ingen grund til bekymring," fortæller han.

Han mener heller ikke, AAU udgør en egentlig konkurrent til DTU's studenteroptag. Dertil ligger AAU-uddannelserne tværfaglige profil for langt fra de traditionelle ingeniør-uddannelser, DTU satser på.

"På DTU er vi meget tydelige omkring vores uddannelsesudbud. Vi har et godt tilbud, som er let at forstå for de unge: På DTU kan I blive ingeniører."

Frugtbar konkurrence?

Men kan AAU's tværfaglige ingeniøruddannelser ikke udvikle sig til at være en konkurrent til de traditionelle?

"DTU har også tværfaglige uddannelser som for eksempel Design og Innovation, Medicin og Teknologi. Men for os er det ikke konkurrencen, der driver værket; det er samfundets behov. IDA har påvist ingeniørmangel i 2020. Så vi ser det ikke som en konkurrence om at hugge studerende fra andre universiteter. Vi slås ikke om kagen, vi vil hellere gøre den større," siger Vigild.

Kan I bruge det til noget positivt at have en kollega i nabolaget?

"DK er et stort nabolag, og vi bor alle i smørhullet. Så om kollegaen bor på den ene eller anden side af Storebælt er ikke vigtigt."

Du mener altså ikke, AAU's tilstedeværelse i København gør en forskel for DTU?

"Som sagt handler det ikke om at konkurrere i smørhullet, men om at få uddannet gode ingeniører til gavn for samfundet. Hvorvidt AAU's tilstedeværelse i København gør en forskel for dette mål, skal jeg ikke vurdere."

DTU-konkurrent: Vækst går udenom DTU

En lidt mere broget forklaring af konkurrenceforholdet mellem DTU og AAU-Kbh får vi hos **professor Ulrik Jørgensen**, leder af Center for Design, Innovation og Bæredygtig Omstilling, der ligger i AAU's københavner-campus.

"Der, hvor Aalborg satser i København, er ved at bygge nogle nye ingeniøruddannelser op – for eksempel omkring bæredygtigt design og globale produktionssystemer. DTU også har satset inden for designområdet, men man stoppede op og ønskede ikke at udbygge dette område videre, men fastholdt i stedet en adgangs begrænsning og mange afviste ansøgere. Dette fordi det ikke har været udpeget som et strategisk satsningsområde for DTU", forklarer han.

Ulrik Jørgensen var selv tilknyttet området på DTU men valgte sidste år at flytte til AAU sammen med en række kolleger, hvilket gav en hel del genlyd i universitetsverdenen.

Han er enig med Martin Vigild i, at AAU ikke udgør en konkurrencemæssig trussel, fordi der er stor søgning til ingeniøruddannelser, og fordi der er et stort behov for flere med designingeniør-uddannelser.

AAU for de lidt mindre nørdede ingeniører

Men AAU-professoren forudser også, at der på disse nye områder vil ske en vækst af studerende, som altså ikke kommer til at gå på DTU.

"Der mangler ikke talent på gymnasierne, men mange ønsker en bredere og mindre instrumentel ingeniøruddannelse. Det samme gælder arbejdsgiverne. De virksomheder, vi taler med, siger: Meget fint, vi har også brug for jeres type af uddannelser."

Selvom der ikke er tale om, at AAU går på decideret strandhugst af studerende på andre universiteter, så mener Ulrik Jørgensen dog ikke, man kan negligere den betydning, det har, at AAU nu udbyder en række uddannelser i København.

"Selvom vi ikke konkurrerer direkte med hinanden, kan udbuddet af nye uddannelser godt resultere i en forskydning i uddannelsesbilledet, når AAU for eksempel kommer med nogle tværfaglige uddannelser med humanistisk indhold. Og når kapaciteten på den mere tværfaglige del af ingeniør-området bliver større, kan det jo påvirke andre områders søgning. Men denne indirekte effekt er svært at vurdere."

Arts-reformprocessen har i

- svarer AU-Arts' dekan Mette Thunøs på stærkt kritisk apv'en på hendes fakultet. En løsning på vej: Det nære ledelsesniveau skal tydelig

Der er to hovedgrunde til, at Arts's arbejdsmiljø fremstår som særligt belastet. Dels har de praktiske konsekvenser været meget følelige med fysiske flytninger m.m. Og dels har den studieadministrative understøtning ikke været i orden, og det har ramt det undervisningstunge fakultet ekstra hårdt.

Sådan lyder Arts-dekan Mette Thunøs analyse på den alarmerende arbejdspladsvurderings-rapport fra sidste måned, hvor hendes fakultet Arts' (eks-humaniora, eks-teologi og eks-DPU) kom ud med de mest alarmerende resultater: Hver fjerde Arts-lærer fortæller, at de "ofte eller næsten altid har stærke stress-symptomer såsom hovedpine, mavepine og koncentrationsbesvær". Næsten halvdelen føler sig "udkørt", eller at arbejdslivet går ud over privatlivet. Det er også påfaldende, at en tredjedel ikke vil anbefale arbejdspladsen for andre, (mens 44 pct. kan anbefale den).

Apv'en fortæller, at der er sket en markant voksende stress-belastning i 2009-12, og det knyttes bl.a. til AUs drastiske strukturreform, hvor mange har flyttet afdeling, kolleger, fået ny chef, måttet leve med ufunktionelle it-systemer m.m.

'Utilfredsstillende

Hvordan vil dekan Mette Thunø selv karakterisere tilstanden på baggrund af disse apv-data om stress og udkørthed: katastrofal/alarmerende/unormal/normal for reform-processer?

"Mit svar herpå er, at det 'ikke er tilfredsstillende' og 'uacceptabelt' for mig som dekan (tiltrådt i slutningen af 2010). Jeg havde ingen forventninger til, at det skulle være bedre end i 2009-apv'en pga. fakultetets fusions- og

udviklingsproces, men antallet af stress-ramte er desværre vokset fra 15 til 25 pct. af de ansatte på Arts. Det er utilfredsstillende, og jeg tager det meget alvorligt", svarer dekanen.

Har dekanen konkrete og øjeblikkelige initiativer til at aflaste den 'utilfredsstillende' situation?

"Samtidig med at vi offentliggjorde rapporten, blev der igangsat en omfattende proces på hele AU, der skal munde ud i lokale handlingsplaner, som skal afhjælpe problemerne. Derudover er der taget vare på akutte problemer såsom stress, mobning m.m. og tilbudt individuel hjælp der, hvor det er nødvendigt. Og det kan holdes inden for 2013-budgettet".

Reformprocessen med ekstra belastning på Arts

Hvad angår AUs store reformproces, har de ansatte en særdeles negativ oplevelse. Tre ud af fire oplever ikke, at de er hørt i processen, eller at begrundelserne for den har været klart kommunikeret. Halvdelen siger, at der ikke har været mulighed for medindflydelse. Og, måske værst, siger over halvdelen, at de "i en længere periode har følt mig usikker omkring mine arbejdsforhold" (kun 20 pct. føler sikkerhed).

Og hvad angår følgerne af den faglige udviklingsproces, tror kun hver tiende på, at den fører til banebrydende forskning eller bedre undervisningskvalitet.

Hvorfor er apv'en mest katastrofal på arts?

"Ledelsen har sammen med medarbejderne nu analyseret data og identificeret flere forhold, og to forhold går igen: For det første har flere på Arts end de øvrige hovedområder

“Apv'en peger på, at det nære ledelsesniveau ikke står klart nok for medarbejderne, så vi spørger os selv i øjeblikket, om den nye institutstruktur er grebet rigtigt an? Jeg er ikke dogmatisk om strukturændringer.

Mette Thunø

mærket praktiske konsekvenser af struktur-reformen: De er blevet flyttet fysisk, idet tre institutter er blevet samlet, og de har fået nye institut- og mellemledere samt kolleger.

For det andet er vi hårdt ramt af problemer med administrative systemer. Arts er det område, hvor VIP'ernes tidsforbrug til undervisningsopgaver er højest, og vi er derfor meget afhængige af, at logistikken med den studieadministrative understøttelse er i orden, og det var den ikke i november 2012, hvor apv-spørgsmålene blev besvaret. Problemer i reformen af administrationen har dermed ramt Arts-underviserne ekstra hårdt, og det har været en af de medvirkende faktorer til problemerne, som afløres i apv'en".

Arbejdstider

Endelig har Arts-medarbejderne har arbejdstider langt ud over normal-arbejdsugen på 37 timer for post.doc.'s (45 t./uge), lektorer (49 t.) og professorer (54 t.). Og undervisningsbelastningen er stor, når fx lektorer bruger 18 timer/uge på at undervise og kun 9 timer på forskning (+ evt. 'opdatering' på 8 timer, som ifølge apv'en og relaterer sig til forskningsaktivitet). Og det skal ske inden for en 49 timers arbejdsuge.

Hvordan vil dekanen selv karakterisere tilstanden (katastrofal/alarmerende/unormal/normal for reform-processer), når apv-data fortæller, at arts-lærerne har højeste arbejdstider og den største undervisningsbelastning?

Dekan Thunø vil ikke komme med en karakteristik: "Man skal indledningsvist

VI. ARBEJDSBYRDE, STRESS OG ENSOMHED ('Altid/Næsten altid' + 'Ofte')

Sker det, at du føler dig udkørt?	41%	42%	37%	46%	42%	43%
	43/32	42/42	40/23	48/31		45/33
Føler du, at dit arbejde tager så meget af din tid og energi, at det går ud over privatlivet?	43%	44%	39%	48%	42%	48%
	46/30	45/30	42/23	52/27		52/33
Giver arbejdet dig stærke stresssymptomer?	24%	24%	23%	28%	21%	23%
	25/20	24/22	24/17	28/23		19/33
Føler du dig ensom i din hverdag på arbejdspladsen?	16%	13%	19%	16%	17%	18%
	16/16	13/13	19/15	16/15		10/44
Oplever du, at du ikke er tilfreds med resultatet af dit arbejde, fordi der er for travlt?	34%	38%	36%	30%	17%	27%
	36/21	38/36	39/23	34/8		29/22

ikke været forceret

eliggøres

INTERVIEW

bemærke, at de tørre områder – hum' og samf' – generelt bruger mere tid på undervisning, mens de interne og eksterne forventninger til forskningsresultater ofte er de samme som til forskere på andre hovedområder. Det er et forhold, som ofte glemmes. Når det er sagt, så er arbejdstiden for forskerne på Arts ikke vokset i forhold til 2009; det nye er, at stressniveauet er steget. Og årsagerne til det skal vi nu lokalisere som del af APV-opfølgningen.

Men den faglige udviklingsproces har potentialet igennem de større institutter til at opnå flere samarbejdsmuligheder og et bedre ressourceforbrug, der kan medvirke til at sænke arbejdspress og -tid. Men de potentialer er endnu ikke indfriet efter så kort tid. Jeg vil ikke sige, hvornår de forventes indfriet. Vi er afhængige af eksterne faktorer så som akkrediteringsinstitutionen m.m. Men jeg håber, vi når målet i løbet af nogle år".

Uklare ledelsesstrukturer og stærk ledelseskritik

Apv'en fortæller om uklare ledelsesstrukturer, hvor kun 45 pct. opfatter lederen af sit institut som den nærmeste leder. Og 40-50 pct. mener ikke, at denne leder kan "kan hjælpe mig med faglige problemstillinger" eller "hjælpe mig med at prioritere mine opgaver"?

Dekan Thunø: "Apv'en peger på, at det nære ledelsesniveau ikke står klart nok for medarbejderne, så vi spørger os selv i øjeblikket, om den nye institutstruktur er grebet rigtigt an? Jeg er ikke dogmatisk om strukturændringer. Vi er i gang med et eftersyn, og jeg er klar til at justere, hvor det giver god

mening. Vi skulle under alle omstændigheder i 2013 evaluere mellemlider-funktioner og –porteføljer, så APV'en er et godt værktøj til at få den rigtige struktur for medarbejderne helt på plads. For mig at se handler det ikke så meget om flere mellemlidere, men om en tydeliggørelse og uddelegering af mere ledelseskompetence til de mellemlidere, der er tættest på medarbejderne.

Processen og justeringer forventes færdig i år".

Forceret proces?

Også kritikken af dekan-niveauet er voldsom: Over halvdelen af medarbejderne mener ikke, at dekanen informerer i god tid, har været lydhør overfor medarbejderne eller klart har kommunikeret sine begrundelser.

Har dekanen forceret strukturreform-processen og dermed forværret fusionsproblemer?

"Jeg mener ikke, at processen har været forceret, hverken på Arts eller AU generelt, men fusionerne og reorganiseringen har været meget omfattende. Strukturreformen har for mine medarbejdere på Arts været ganske gennemgribende og har derfor påvirket trivsel negativt. Og nu er det mit ansvar at få etableret et godt forsknings- og undervisningsmiljø", slutter dekanen.

jø

KU: Rektor-Ralf lover arbejdsro

Han blev dømt ude på Penkowa-sagen efter især Politikens kampagnejournalistik mod ham. Der gik vedholdende løfter, at han i en periode var kørt træet og ikke ville søge rektorstillingen igen. Men det gjorde han alligevel, og nu har bestyrelsen såmænd genansat ham for de kommende fire år.

Han lover arbejdsro efter en periode med store reformer på nogle fakulteter, skrev han i et tiltrædelsesbrev til studerende og ansatte: "I den forløbne tid har fusioner, reorganisering, bygningsfornyelser og arbejdet med at modernisere de store styrings-systemer medført en vis nødvendig topstyring af universitetet. I den kommende periode skal der selvfølgelig følges op på disse opgaver, men det er min vurdering, at forsknings- og uddannelsesmiljøerne på vores store universitet nu skal have endnu større mulighed for at koncentrere sig om det indholdsmæssige".

Samtidig lover han større lokalt selvstyre: "Der skal være et større råderum decentralt på hele KU til at tage lokale faglige og tværdisciplinære initiativer og drive dem igennem, samt til at styrketæt dialog og samarbejde med de lokalt forankrede interessenter – interne som eksterne".

IV. OPLEVET LEDELSE I HVERDAGEN (Helt enig + Delvist enig)

[Den daglige ledelse] anerkender medarbejdernes arbejde	57%	62%	47%	58%	58%	77%
	55/66	61/67	45/59	55/83		84/50
[Den daglige ledelse] er synlig i dagligdagen	46%	48%	38%	47%	54%	50%
	44/54	49/41	37/47	43/78		58/22
[Den daglige ledelse] kan hjælpe mig med at prioritere arbejdsopgaver	33%	29%	27%	36%	46%	56%
	31/44	29/30	24/44	33/59		67/22
[Den daglige ledelse] kan hjælpe mig med faglige problemstillinger	43%	41%	39%	43%	43%	62%
	40/57	38/59	35/65	43/57		67/44
[Den daglige ledelse] kan jeg trykt henvende mig til	70%	76%	64%	68%	50%	83%
	69/74	75/82	62/77	67/75		81/89

Se sidste nyt
www.forskerforum.dk

Skilsmisseforskning giver snak ved midda

Temaet 'missionsarbejde i Indien' er en langgaber for middagsgæster, men det er skilsmisssens følelshistorie ikke, fortæller ung for

Mange forskere kender nok situationen: Du sidder ved et middagsselskab, maden er på bordet, vinen er skænket, og hyggesnakken er så småt sat ind. De omkringsiddende gæster konstaterer med nysgerrighed, at du er forsker, og vil høre om, hvad du undersøger og finder ud af. Men allerede inden du er nået halvvejs gennem dit 'abstract' af seneste videnskabelige artikel, er det, som om der indtræffer en mathed over dine medgæsters høflige aha'er og ja's.

Karen Vallgård, postdoc ved SAXO-Instituttet på KU, kender det. Hun skrev ph.d.-afhandling om dansk missionsarbejde i Sydindien i perioden op til første verdenskrig, og uanset hvor spændende og vigtigt, hun selv synes, temaet er, oplevede hun ofte, hvordan øjnene blev blanke, når hun fortalte

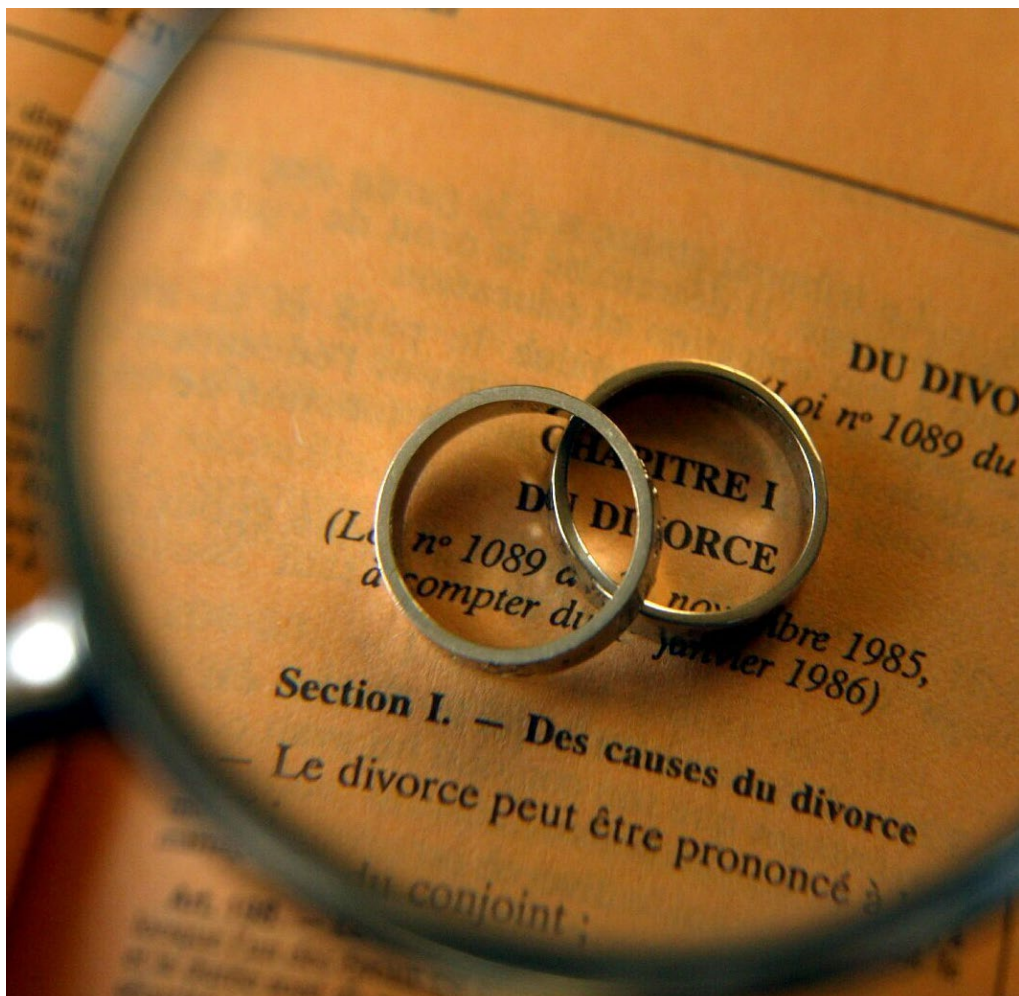
Pædagogik og egen erkendelse

Karen Vallgård sætter pris på undervisningen. Også her har der for hende ligget en personlig udviklings- og erkendelsesproces.

"Det pædagogiske er en anden slags udfordring, men også meget spændende. I en artikel vil jeg som regel bestræbe mig på at sige tingene på den mest koncise måde. Og i starten troede jeg også, at kan jeg bare sige det helt præcist, skal de studerende nok forstå det. Men sådan er det bare ikke. De skal selv nå til den erkendelse. Så processen til overhovedet at gøre de studerende motiverede, og så få dem til at komme til de vigtige erkendelser, det er en spændende udfordring."

For hende er den pædagogiske indsigt en personlig erkendelsesproces, som hun dog mener kunne være blevet hjulpet lidt bedre på vej af systemet.

"Jeg havde en dygtig mentor, og vi diskuterede meget pædagogik. Men jeg synes, vi godt kunne blive bedre til pædagogisk vidensdeling, i hvert fald på SAXO-instituttet og Det Humanistiske Fakultet."

ikke-historikere om sit projekt.

Men den tid er forbi. Nu forsker hun nemlig i skilsmisssens historie. Og her møder hun en helt anden form for interesse og samklang.

Inspiration fra at snakke med folk

"Alle har erfaringer med skilsmisser. Det kan være deres forældre, dem selv eller nogen i deres omgangskreds, der er blevet skilt. Så det er noget, alle kan forholde sig til," fortæller hun.

Udover, at det er lettere at underholde middagsgæsterne, så giver det også en særlig energi, man kan tage med sig på kontoret og i arkivet, når ens forskning vækker umiddelbar interesse og reaktioner.

"Det er helt klart meget motiverende ... motiverende på en anden måde end den mere nørdede interesse og motivation, man får fra kollegerne. Jeg får også inputs, jeg kan

bruge i forskningen. For eksempel talte jeg med en veninde, der fortalte om, hvordan hun ikke anede, hvordan hun skulle reagere følelsesmæssigt, da hendes forældre blev skilt. Det var noget, hun måtte pejle sig frem til ud fra omgivelsernes forventninger. På den måde bliver jeg opmærksom på spørgsmål og tematikker, jeg ikke har tænkt på."

Tilbageslag efter frigørelse

Hendes postdoc-projekt, som netop er blevet belønnet med et '**ung eliteforsker-stipendium**' fra Det Frie Forskningsråd, men som stadig er i den indledende fase, har den danske titel '*Skilsmisssens følelshistorie i Danmark 1885-2012*'. Som titlen antyder, er det følelsesreaktionerne på skilsmisssens, der er i fokus – hvordan disse har været og har ændret sig over tid. Fra førkrigstidens skam og tabuisering til den moderne frigørelse og op til

vor tid, hvor et stadig mere udtalt hensyn til børnene måske har ført til en mere restriktiv holdning til skilsmisser. Det er i hvert fald en af de teser, Karen Vallgård arbejder med.

”En af mine teser er, at vi efter frigørelsen i halvfjerdserne er blevet mere restriktive i forhold til skilsmisse i de senere år. Man oplever det for eksempel i den svenske bog ’Happy happy’, hvor 9 svenske kvinder giver deres skilsmissefortællinger. Ifølge redaktøren var reaktionen en gang: fedt for dig! Men i dag er der mere skepsis,” siger hun og peger altså på dagens store børnefokus som en forklaring.

Udfordring i samtidshistorie

Selv er hun hverken skilt eller skilsmissebarn. Så der er ikke tale om et personligt terapi-projekt for den 32-årige forsker, der er gift og mor til to børn. Men som alle andre har hun også oplevelser af skilsmisser, og nysgerrigheden, det afføder, går hånd i hånd med den historiefaglige interesse.

”Der er mange i min omgangskreds og familie, der er blevet skilt, og det er en begivenhed, der betyder så meget i så mange menneskers liv. Alligevel er der ikke lavet noget større sammenhængende forskning omkring udviklingen af skilsmissepraksisser over de seneste 130 år, hvor der virkelig er sket en kæmpe udvikling. Hvad betyder køn, økonomi, uddannelsesmæssig baggrund, etnisk baggrund, religion og seksualitet for den udvikling?”

Vallgård vil se på, hvordan holdninger og følelser omkring skilsmissen er blevet udtrykt i årene siden 1885, både af de implicerede, de pårørende, samfundsdebattører og lovgivere. Hun har med vilje kastet sig ud i den lidt uvante historiefaglige disciplin at følge en udvikling helt op i vore dage. Og med et kildegrundlag, der for nutidens vedkommende er nærmest uendeligt, bliver der noget at se til.

”Jeg havde lyst til at lave noget, der gik helt op til i dag. Men det bliver en udfordring, for hvordan styrer man kildemængden i dag. Ud over retssager og trykte medier er der de elektroniske medier, man kan selv lave interviews ... der er nærmest ingen grænser for de potentielle kilder til studiet,” siger hun.

lah

Forskning: Ikke bare observation

Selvom Karen Vallgård er født ind i forskningsverdenen – hendes far har været ansat på RUC og hendes mor er professor på Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU – var det ikke forskerdrømmene, der spirede i de første år af historie-studiet. Hun havde studiejob som nyhedsresearcher på DR og var i praktik på Reuters Bureau i Beijing, så sigtet var rettet ind mod et journalistjob. Blandt andet fordi hun ønskede at spille en samfundsmæssigt aktiv rolle med sit arbejde.

Det var primært to ting, der fik hende ”tilbage” på forskersporet. Dels ønsket om en mere grundig og dybdegravende arbejdsproces, som de hurtige nyhedsredaktioner jo sjældent er i stand til at tilfredsstille. Og så erkendelsen af, at forskning kan være en måde at gøre en forskel i og for samfundet. Det lærte hun, da hun tog til USA for at læse et år på University of California, Los Angeles (UCLA).

”En ting, der karakteriserer amerikansk akademia er, at der er et langt større ønske om at intervenere i verden uden for universitetet. Jeg læste meget postkolonial historie, som er meget politisk og har den grundtese, at viden er magt. Så illusionen om, at man kan lave forskning, uden at det har nogle implikationer, den blev revet væk,” fortæller Karen Vallgård.

Under opholdet på UCLA fandt hun således dels sit nicheområde – religiøse omvendelser og indisk kolonial historie, hvilket senere skulle blive hendes ph.d.-tema.

Og forskningsarbejde rimer helt fint på ønsket om at påvirke det samfund, man lever i.

”Det blev tydeligere for mig, at det også har en samfundsmæssig betydning, hvad vi forskere laver. Som forsker – og endda som historiker – intervenserer man. Ikke nødvendigvis, fordi man vil ændre tingene i en

bestemt retning, men det, at man viser, at de ting, vi tager for givne i dag, kan være anderledes, det har en betydning.”

Har lært at være konkret

Om sit postdoc-projekt om skilsmisens følelshistorie tror Karen Vallgård således også, at det vil gøre en eller anden form for forskel.

”I og med min hypotese er, at vi er blevet mere restriktive over for skilsmisse, kan jeg vise nogle af de mekanismer, der er på spil for at regulere skilsmisse. Og så kan man forholde sig til disse kulturelle og følelsesmæssige mekanismer. Men præcist hvordan jeg kommer til at intervenere, ved jeg ikke, før jeg har lavet projektet. Jeg har ikke resultatet klar på forhånd, og det er ikke et normativt projekt, hvor jeg har et budskab om skilsmisse, jeg gerne vil have ud,” siger hun.

Journalistplanerne er nu skrinlagte, men Karen Vallgård tror alligevel, at hun som forsker og historiker kan drage nytte af at have snuset til den brølende medie verden.

”Jeg har også lært meget af journalistikken – det med at blive så konkret og specifik som muligt i min vinkel og problemformulering, og så det med at få det ud over rampen og formidlet. Journalistik er lige som historie et fag, der handler om erkendelse, så der er mange ligheder.”

Set i bakspejlet erkender hun, at den akademiske modermælk nok har præget hende mere, end hun ville være ved.

”Skal jeg være helt ærligt, har det nok altid ligget lidt i kortene. Det andet har måske været et mislykket forsøg på at tage et selvstændigt valg i tilværelsen. Men jeg indså, at det er som forsker, jeg har min styrke. At det er her, jeg kan gøre en forskel.”

lah

Koldaus manglende engagement

I sidste nummer af Forskerforum (nr.262, marts 2013, s.25) forsvarede filosof Thomas Aastrup Rømer sin (nu tidligere) kollega professor Linda Koldau. Han kalder to musikforskere på AU (Steen K. Nielsen og Pia Rasmussen) fornærmede, fordi de udtaler sig kritisk her i bladet. Omvendt skulle Koldau have bidraget med 'engageret og offentlig kritik' i debatten. Jeg spørger kort: Hvilken debat? Hvilket engagement?

I 'Koldau-sagen' er det afgørende at skelne mellem to forskellige forhold, der griber ind i hinanden: personsagen om Koldau på den ene side – det er den sag, der har interesseret pressen – og på den anden side debatten om musikvidenskab, som i grunden ikke interesserer offentligheden synderligt meget.

Anderledes sexy er det med en sag om en forskers knægtede ytringsfrihed. Også selvom Koldau har ytret sig i dagbladene og på nettet i vid udstrækning. Koldau har givet den gas som klassisk offer i et dannelsesfjendsk system. Det er i det lys, hendes bidrag til den såkaldte 'debat' om musikvidenskab skal ses. Ved at tegne et billede af musikstuderende uden node- og værkkendskab og af musikforskere, som ikke forsker i 'musik' (hvilket hos Koldau er noget med værker og noder), så har hun meget let kunne vinde

de journalisters og læsers sympati, som er enige i, at det dog også er for galt, at verden (musikvidenskab inklusive) ikke længere er, hvad den har været. Der er blevet tudet meget over spildte klassikere og trængte dannelsesidealer. Men diskussion om uddannelse, faglighed, forskning og musik i det hele taget er udeblevet.

Rømer mener, at uenighed er en del af jobbet på et universitet. Jeg er enig, men vil også gå et skridt videre og hævde, at uenighed ligefrem gavner fagmiljøer, for så må alle stramme op på deres argumenter og lytte til de andres. Det er denne faglige uenighed, som Koldau ikke har villet engagere sig i. Hun ville bare have ret, og da hendes kolleger mente noget andet, blev hun sur og bad sig fritaget fra lærermøder og gik til pressen i stedet for. Derfor virker hendes offentlige kritik underligt malplaceret. Og når Koldau desuden virker demonstrativt uinteressert i musikforskning på dansk grund, skønt hun ellers gør sig klog på den, så fremstår hendes kritik også som ukvalificeret.

(Læs min indlæg "Viewpoint – Whose Musicology?" (Danish Yearbook of Musicology 39 (2012))

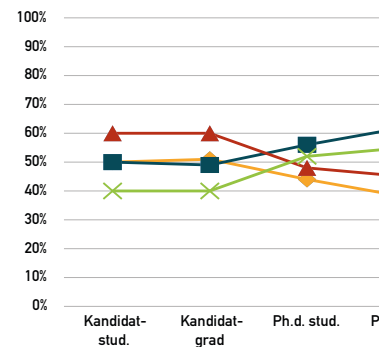
Lektor Tore Tvarnø Lind,
KU-Musikvidenskab

FORSKERforum optager læserbreve, der er relevante, korte og præcise. Omfanget bør helst være på under 3600 anslag (inkl. mellemrum), dog i særlige tilfælde max. 4.800 anslag (med mellemrum).

red.

Kvinder siver

Figur 3 Andel mænd og kvinder i en typisk akademisk karriere

Som studerende er kvinderne i klart over-tal på universiteterne. Men allerede når de vender tilbage som ph.d.-studerende, er de blevet overhalet af mændene. Og herefter bliver kvindeandelen bare lavere og lavere, i takt med at de faste stillinger besættes og jo længere, man kommer op i det akademiske stillingshierarki.

Problemstillingen er ikke ny og igen slået fast i en rapport fra Det Frie Forskningsråd (marts 2013), som var afsæt for en konference – lukket for pressen – ud fra tankegangen om, at "forskningsverdenen har ikke råd til at lade de kvindelige talenter gå til spilde."

Godt nok er der sket forbedringer omkring kvindeandelen på alle niveauer i forhold til for ti år siden. Men tendensen er stadig den samme. De to kurver løber i hver sin retning som et stort gab, der åbner sig. (Se figur). I 2011 var kvindeandelen på adjunkt-niveau 41 procent, på lektorniveau 29 procent og på professorniveau 16 procent. Kvinderne søger og får ikke de faste stillinger som lektor og professor; de siver lige så stille ud af systemet eller kommer ikke videre i karrieren.

Mere råds-forståelse for problematikken

Rapporten har en række indikatorer, som alle peger i samme retning: Mænd har lidt større succes med at få forskningsbevillinger (fra Det Frie Forskningsråd), mandlige ledere af forskningsprojekter modtager flere eksterne bevillinger, mænd publicerer mere og citeres mere, mandlige postdoc'ere tager i højere grad på udlandsophold og så videre.

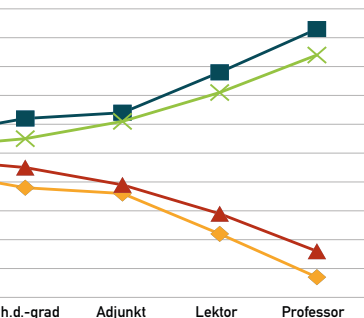
Om disse forhold skyldes, at mænd er mere ihærdige, konkurrenceorienterede og måske sågar dygtigere, eller der er tale om en maskulin bias i systemet, der giver statistikkerne ikke noget svar på.

Efter konferencen frittede FORSKERforum DDF-formand Peter Munk Christiansen for at høre om problem-indkredsning og løsningsmuligheder:

"Det er ikke sådan, at vi pludselig befandt os i en situation med en masse nye løsninger.

ver stadig

riere, Danmark, 1999/2010

De velkendte løsningsforslag blev diskuteret. Men det nye og gode var, at de fleste af de 84 medlemmer af Det Frie Forskningsråd var til stede, og at der udviklede sig en fælles forståelse for, at det er et reelt problem med for få kvinder inden for forskning”.

Han henviser til, at der blev foretaget meningsmålinger blandt deltagere ved konkurrencens start og afslutning, og her havde en markant del flyttet sig til at se mere alvorligt på problemerne.

Årsag: Bask konkurrence

Ved konferencen pegede forskellige oplægholdere på mulige grunde til, at kvinderne falder fra. Fra DM-formand Ingrid Stage lød det, at kvinder har det sværere med den hårde konkurrence om de faste stillinger. En løsning kunne være en mindre usikker advancementsstruktur, for eksempel 'tenure track'-modellen, hvor forskere på et tidligere tidspunkt sikres en fast tilknytning.

Peter Munk Christiansen anerkender den forklaring: ”Det kan sagtens være rigtigt, at de lange forløb kan være sværere for kvinder at håndtere. Mange får børn i den periode og er måske optaget af andre ting end karrieren,” siger han.

I forskningsrådene: Succesraten den samme

Selv om det var DDF, som afholdt kønskonferencen, er det dog ikke udtryk for den store kønsskævhed her. Ansøgende kvinder har lige så stor succesrate som deres mandlige konkurrenter:

”Succesraten for kvindelige forskere, der søger, er næsten den samme som for mænd. Den har tidligere været noget lavere, det er den ikke længere, og det glæder mig meget.”

For DFF-forskningsbevillinger i 2012 var succesraten 13,7 procent for kvinder og 14,2 for mænd. Set over fire års bevillinger har mændene dog mere held i sprøjten med 13,8 procent i snit mod kvindernes 11,0.

lah

FAGLIG KOMMENTAR

SU-reform: Mere arbejde til os

Af LEIF SØNDERGAARD, formand for DM's Uni-lærere

Man kan have en personlig politisk holdning til den gunstige danske SU-model: At den er god, fordi den giver svagere studerende en chance. Eller at den er cafepenge, som de unge drikker op i Prag.

Men SU-reformen har også en faglig side, som ikke bare berører de studerende, men også os lærere.

Regeringens SU-reform skal få de studerende hurtigere igennem studierne, lyder nemlig et hovedargument fra regeringen. Uni-ledelserne har tilkendegivet, at de gerne tager ansvaret for at afkorte uddannelsesstiden; de vil jo nødigt miste uddannelsespenge. Men det er jo heller ikke universitetsledelserne, der skal stå for den praktiske gennemførelse af kravet. Det problem sendes videre ved at klemme økonomien i undervisningen.

Uni-ledelserne vil uddelegere ansvaret for hurtigere gennemførelse på det videnskabelige personale, os vipere. De dygtige studerende vil sagtens kunne klare de; de bliver godt nok nødt til at skære ned i den tid, de tidligere brugte til at fordybe sig i det faglige for i højere grad at koncentrere sig om det eksamensrelevante. Med de fagligt svagere er det en anden sag. Dem får vi mange flere af pga. de kvantitative krav til studenteroptag frem for kvalitative optagelseskrav. De vil ikke kunne klare kravene uden en kombination af, at eksamenskrav slækkes yderligere, og at viperne skal bruge endnu mere tid til at hjælpe dem igennem eksamensstoffet.

Mange undersøgelser (senest FORSKERundersøgelsen 2012, KUs apv-2012, AUs apv-2012) afslørede, at viperne i forvejen er yderst stressede, fordi de mangler tid til at opfylde øgede undervisningskrav og krav om at skaffe forskningsmidler til universiteterne. Der kan derfor ikke presses mere undervisningstid ud af VIPerne, uden at stressfaktoren stiger yderligere.

Hvis regeringen vil sammenpresse studietiden, som alt andet lige er ambitionen med reformen, må der ansættes massivt flere VIPer på de danske universiteter. Eller også må universitetsledelserne og politikerne acceptere en yderligere kvalitetssænkning af de danske universitetsuddannelser.

Men det er måske også meningen? Uddannelsesministeren bruger som argument for kortere gennemførelsestider på universitetsuddannelserne, at de danske studerende er længere om studierne end studerende i andre europæiske lande. Han vil altså have os ned på en fælleseuropæisk standard!

Jeg har mange års erfaring med at have studerende i laboratoriet fra andre europæiske lande, så jeg ved, hvad en af priserne for en hurtigere studietid er: De udenlandske studerende er fagligt væsentlig dårligere og mindre selvstændige end de nuværende danske.

Forsker på t

UDDRAG AF ROMAN. Seniorforskeren Vibe er geolog og arbejder i en international forskergruppe med Grønlands undergrund.

Der er mange dagsordener i spil, og pludselig tvinges hun til at gøre noget drastisk og helt upassende.

University of Fairbanks, Alaska.

September 2009

And that's what we can expect sometime in the future. Thank you!

Der er helt stille i East Building Auditorium, da Vibe træder ned fra podiet. Hun kan mærke, hvordan det sitrer mellem de fremmødte, og det fortsætter det med, da der få øjeblikke senere bliver serveret kaffe på rulleborde ude på gangene. Seminar-deltagerne samler sig i små grupper, taler ivrigt et kort øjeblik, og så opløser grupperne sig igen og samler sig i nye. Det er sjovt nok ikke hende, de primært henvender sig til.

Det er Doug. Det er ham, der som leder af *International Arctic Research Centre (IARC)* må stå på mål for hendes opsigtsvækkende præsentation.

I tørre tal lyder budskabet, at tundraen i det nordligste Alaska samlet set mister omkring 265 kubikmeter sne og is om året. Hun kan det hele udenad. Modelstudierne viser, at det sker som en kombination af afsmeltning på isens overflade, smeltning ved isens bund samt det stadig varmere havvands påvirkning af isranden. Inden for en overskuelig fremtid, har hun forklaret, vil tundraen blive til nogle våde, bløde landskaber uden ret meget is. *That's what we can expect sometime in the future.*

Doug er helt ude af den, virker det som om. For en gangs skyld. Han er vant til at få tingene præcis, som han vil have dem. Det får han ikke nu. Han spiller imidlertid pænt med. Hvad skal han ellers gøre? Det er lige før, hun får ondt af ham. Hun hører ham sige, mens han sender sårede blikke i hendes retning, at undersøgelserne naturligvis skal følges op af nye og helt andre feltstudier. Han påpeger også, at det eventuelt er værd at efterprøve den hypotese, at det kolde og det varme vejr skulper mellem Nord og Syd, pendler mellem isbjørnene og pingvinerne, for når det i en længere periode har været varmt det ene sted, er der noget, der tyder på, at det så er koldt det andet. Som om det har

noget som helst med noget som helst at gøre.

Vibe forsvinder lige så stille, da de andre går ind i auditoriet igen. Der er yderligere to foredrag, men hun orker ikke mere. Hendes ben er som gummi. Hun bevæger sig alene ad de brune, kedelige gange, kommer ud i den kolde friske luft. Ved indgangen kan hun se dem finde deres pladser inde bag vinduerne. Gud ved, hvad de hver især tænker? Efter hendes præsentation vil de formodentlig ikke være i stand til at tage mere ind. De vil have hovederne alt for fulde.

Det er ikke kun hendes resultater, der er exceptionelle, det ved hun. Det samme er hendes fremgangsmåde. I stedet for at udarbejde en artikel med et mindre antal hovedforfattere og op til flere sekundære forfattere, er hun gået så meget solo. Alene det vil give ballade. Doug vil have resultaterne bredt ud på flere medarbejdere, så alle får solide publikationslister, og institutionen fremstår som en stærk enhed. Nu er Vibe løbet med al opmærksomheden. Ja, nu løb hun med det hele.

(...)

Næste dag vågner hun op til en kort sammenfatning af seminaret i *The Miner*.

Det er stor sat op. Der er blandt andet et foto med en samling nåletræer, der står hulter til bulter, fordi undergrunden er begyndt at skride. *Drunken trees* har journalisten døbt fænomenet.

Hun vælger at blive hjemme. Hun går omkring i pyjamas og rydder op, hvilket der har været behov for længe. Hun skurer og skrubber toilettet, og hun tørrer alle overfladerne i huset af med en opvredet klud. Af og til tager hun en rygepause på verandaen.

Hun er okay. Jeg er helt okay, siger hun til sig selv. Hun er sig helt bevidst om, hvad hun har gjort. Ved at ændre på de utydelige blyantsstreger i notesbøgerne har hun jo i virkeligheden blot fremskrevet en udvikling,

der under alle omstændigheder vil indfinde sig før eller siden. Hvis hendes lille bedrag er det, der skal til for at råbe verden op, før det er for sent, så har hun rent faktisk gjort det rigtige, da hun gjorde det forkerte.

Ud på eftermiddagen bliver hun ringet op af *Associated Press*, der vil have en uddybning. Den giver hun dem. For at fjerne noget af opmærksomheden fra sin egen person henviser hun til *Guy Doré* fra *Laval University* i Canada.

– I virkeligheden er det hans forskning, der lægger klimabomben under mine resultater, forklarer hun journalisten.

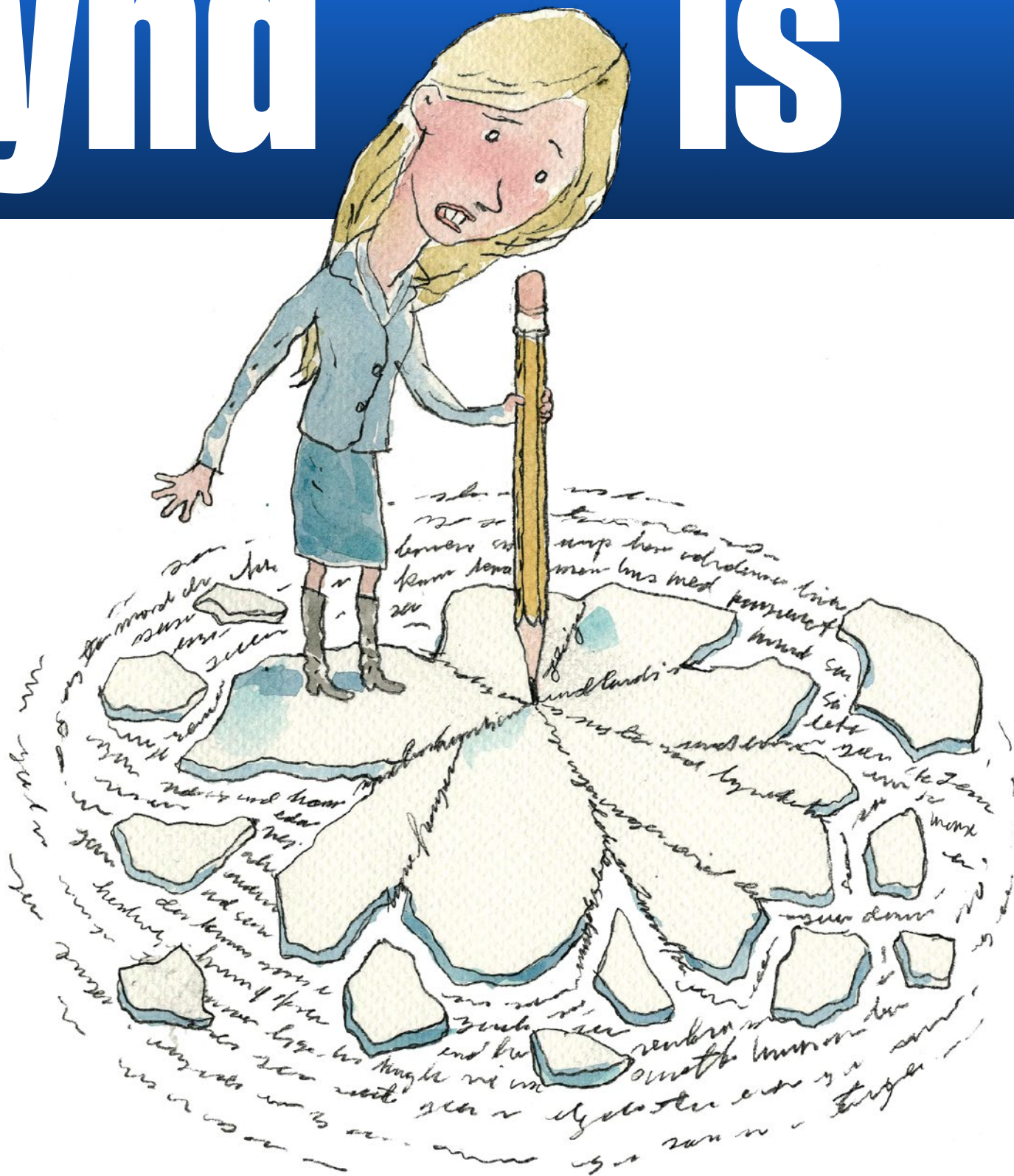
– Det er jo slemt nok i sig selv, at sneen og isen smelter, og alt hvad det gør ved planteliv og dyreliv og så videre, men som påvist af *Guy Doré* ligger der de her enorme mængder drivhusgasser i undergrunden, og når de bliver frigivet, vil det påvirke klimasituationen i hele verden. Det er ham, I skal have fat i.

Næste morgen, hun tager en dag mere i pyjamas, tænder hun for CNN og erfarer, at nyheden er bredt ud til hele USA. *Guy Doré* har allerede bekræftet hendes profetier og stiller op til flere interviews. Han er tydeligvis glad for, at der bliver kastet nyt lys på hans forskning.

Hun lader fjernsynet køre formiddagen igennem. Det er en lavineagtig effekt, hun har sat i gang, indser hun. Folk fra miljøorganisationer og klimabevægelsen toner frem på skærmen og fortæller, at de nu, efter en temmelig død periode, oplever en fornyet tilstrømning af medlemmer. – Det er fantastisk, udtaler en aktivist. – Alt efter de nye tal vil vi se naturkatastrofer som aldrig før. Flodbølger, tørke og orkaner. Nu må verden vågne op. Fantastisk.

Men det er ikke fantastisk. Det er rædselsfuldt, tænker Vibe og skifter til en anden kanal, hvis hovednyhed er, at landsbyen *Kivalina* i det vestligste Alaska og dens 400 indbyggere netop har besluttet at sagsøge

tynd is

ni olieselskaber, fjorten elselskaber og et kulmineselskab. De er skyld i den globale opvarmning, fastslår deres advokat, en lille gråhåret mand med midterskilning, og nu må de drages til ansvar. Bygden, der er bygget på et rev mellem Chuckhi-havet og Kivalina-floden, vil ifølge de nye prognoser blive spist af havet inden for de næste 30 til 50 år. De har bare ventet på en chance som den her.

Hendes telefon gløder. Den bliver ved og ved med at ringe, men hun tager den ikke. Til sidst river hun stikket ud. Da hun ud på eftermiddagen tænder sin computer, løber hendes inbox over med hundredvis af mails. To-tre stykker er fra tidligere kolleger på GEUS, der tydeligvis gerne vil tage del i hendes berømmelse. En redaktør på Politiken er interesseret i at lave et helsides portrænterview til

søndagsudgaven. Ja, hjemme i lille Danmark, tænker hun, elsker man, at en af deres egne gør sig på den store internationale scene, men de skulle bare vide.

Roman: **Robert Zola Christensen:** "Is i blodet", Gyldendal marts 2013 (uddrag s. 227-230)

DILEMMA

Sektorforsker: Usolidariske uni-kolleger

Som sektorforsker var jeg en del af det korps, som løste og nu løser faste ”myndighedsopgaver” for forskellige styrelser m.m. Det var en stor tilfredsstillende at beskæftige sig med konkrete samfundsopgaver, selv om traditionelle uni-forskere engang imellem fik ud mellem sidebenene, at det ikke er ”rigtig forskning”.

Det var også irriterende, når nogle beskyldte os for at lave ”bestillingsforskning” i kontroversielle sager, dvs. at rekvirenten kunne bestille et bestemt (politisk) resultat. Realiteten var og er, at der næsten altid udøves et pres fra de politiske myndigheder/rekvirenter i kontroversielle sager. Enkelte er måske bøjet sig for myndighedernes pres i kontroversielle sager – de sidder jo på pengene – men langt de sektorforskerne har høj etisk moral til holde på deres faglighed.

Mistænkeliggørelsen og undervurderingen om ”bestillingsforskning” gjorde da ondt. Men det ikke noget mod, hvad de store fusioner mellem sektorforskning og uni-forskning har gjort. Hensigten var at få synergi mellem uni-forskning og sektorforskningen. Først måtte den nye uni-ledelse dog fyre en del af mine kolleger, fordi ministeriet startede med at skære ned. For os, som blev tilbage, er der kaos: Mere administration, mindre overblik, større økonomisk usikkerhed, manglende daglig og strategisk ledelse (dokumenteret i rapport om arbejdsvilkår, CFA, marts 2012). Vi opfatter os pludselig som B-forskere i systemet.

Udadtil foregives, at der er lighed mellem de gamle uni-forskere og os indfusede ’sektorforskere’. Men sådan er det ikke i praksis. Vi ”sektorforskere” skal i stort omfang tjene vores egen løn hjem via eksterne projekt-indtægter, mens uni-forskerne får deres betalt fra finansloven. Jeg risikerer prikning, hvis jeg ikke tjener min løn hjem! Det er da ulighed og hykleri, men vi får ikke meget sympati og solidaritet fra gruppen af uni-lektorer og -professorer. De er ikke indstillet på at afgive deres privilegier, så vi kan få del i ”deres basisbevilling”.

Men vores usikre ansættelser, ledelsens passivitet og de usolidariske kolleger er gift for vores arbejdsmoral, for arbejdsmiljøet og for arbejdspladsen som fællesskab. Hvordan skal vi få problemet rejst, uden at vi mødes af hulhedssnak om, at vi er i samme båd o.lign.?

Indfuseret sektorforsker

Etikeren: Politisk skabt tvangsægt

Jeg forstår dine frustrationer. Det er mærkeligt at komme fra en arbejdsplads, hvor arbejdsopgaverne sådan set var klart definerede og kriterierne for deres udførelse indlysende til et universitet, hvor alting principielt står til diskussion. Opgaverne på sektorforskningsinstitutionerne var konkrete udrednings- og problemløsende; kriterierne var tilsvarende éntydige.

Nu oplever du, at dine nye kolleger på universiteterne ikke er solidariske og distancerer sig fra den type forskning, du fortsat er forpligtet til at yde. Konsekvensen er, at du blandt dine nye kolleger føler dig nedvurderet og placeret som B-forsker, selv om du og dine sektorforskningskolleger yder et godt stykke arbejde.

Det problem findes der ingen subjektiv eller personlig løsning på, for det er objektivt. Det kan derfor heller ikke løses alene ved en etisk betragtning.

Set med det klassiske universitets øjne er dit problem, at du og dine sektorforskningskolleger udgør en trojansk hest i forhold til universitetet. Politikere fra flere sider i Folketinget har igennem mange år haft en ubændig lyst til at professionsorientere universiteterne, dvs. erhvervsrette dem og helst også omdanne dem til en form for økonomiske virksomheder, som de skiftende forsknings- og undervisningsministre kunne indgå kontrakter med. Dvs. binde dem til specifikke målsætninger og – lidt efter lidt – omdanne dem til institutioner, der fungerer lige som sektorforsknings-institutionerne.

Først ophøjede man to højskoler – den tekniske og den pædagogiske – til ’uni-versiteter’; på den måde fik man det delvis

DILEMMA-SPALTEN

FORSKERforum forelægger et dilemma, som forskerverdenen har svært ved at tale om. Dilemmaet besvares af to erfarne personer fra uni-verdenen. De er udvalgt ud fra hver deres position som hhv. ETIKEREN og KYNIKEREN. De deltager anonymt og kender ikke hinandens identitet.

Det udvalgte dilemma er inspireret af de anonyme indlæg, som indkom til FORSKERUNDERSØGELSE 2012.

eskab

selvfinansierede universitet på banen. Så fusionerede man universiteterne og sektorforskningsinstitutterne; på den måde fik man en større, konkret politisk styring af forskningen på universiteterne (ud over den styring, der ligger i Universitetsloven). Så udnævnte man en masse mellemuddannelser til 'university colleges', og nu ligger det i øvrigt så i kortene, at de også skal indfusioneres i universiteterne. På den måde får man definitivt omdannet det klassiske universitet til en markeds- og politikerstyret undervisnings- og forskningsfabrik.

Du og dine kolleger fra sektorforskningsinstitutterne er kun en brik i dette overordnede spil. Når dine nye kolleger på universitetet helst ikke vil lege med dig, så er det, fordi de instinktivt fornemmer, at alle de kvaliteter, som det klassiske universitet står for – grundforskning, metodefrihed, kritisk forskning, originalitet – er under afvikling, og at du og dine sektorforsknings-kolleger bærer kimen til det.

Det er ikke kvaliteten af jeres arbejde, der er problemet, men den trussel, jeres ansættelsesform udgør for resten af universitetet. Det er urimeligt over for jer, men det er en urimelighed, som politikerne har skabt – ikke jeres nye kolleger på universitetet.

Derfor adresserer I jeres frustration forkert, når I klager over, at uni-forskerne "ikke vil afgive deres privilegier". Fusioneringen af universitets- og sektorforskningen er et ægteskab, universiteterne er blevet tvunget til.

Løsningen på dette problem er ikke etisk, men politisk. De nye universiteter må kæmpe for, at sektorforskerne får lige så gode vilkår som uni-forskerne – ikke at overliggeren skal sænkes for alle, så uni-forskerne fx skal "afgive deres privilegier".

Kynikeren: Hos kassmesteren er alle lige

Da H.C. Ørsted i 1829 etablerede Den Polytekniske Lærestalt (nuværende DTU), var han inspireret af nye universitetsmodeller fra et Europa, hvor industrialiseringen tordnede frem. På det gamle universitet på Frue Plads så man med skepsis på den erhvervsrettede læreanstalt, som rejste sig som et uddannelses- og forskningsmæssigt støttepunkt for industrien. Industriens målestok var profit, universitetets var sandhed. Det måtte man ikke blande sammen. Modsætningsforholdet mellem de fine universitetsforskere og de mere nytteorienterede polyteknikere finder vi nu i en ny udgave i forholdet mellem uni-forskere og sektorforskere. Dengang som nu var det forbundet med kampe at lave om på indgroede institutionelle rammer.

Med fusionerne mellem uni' og sektorforskning i 2007 blev der lagt nye spor ud på de sammenførte institutioner. Men jeg spørger mig selv, om konsekvenserne for dig og dine kolleger nu også er så slemme, som du beskriver det. Jeg kan ikke forestille mig, at fusionerne har givet anledning til nævneværdige kultursammenstød på de mere erhvervsorienterede universiteter – og dem er der jo en del af i Dagens Danmark.

På universiteter med en mere traditionel akademisk kultur kan 'sektorforskerne' måske

godt opleve at blive set lidt ned på af de "fine" uni-forskere i et stykke tid. Men efterhånden som en større og større del af forskningsmidlerne kommer fra private fonde og virksomheder, bliver også uni-forskningen fremover drejet over mod opgaver, som ikke er undfanget i den rene grundforsknings ubesmittede univers.

Du spørger, om det er rimeligt, at du skal tjene din løn hjem via eksterne forskningsprojekter, mens uni-forskerne får deres betalt fra finansloven?

Sådan kan man altså ikke stille det op. Alle universitetets indtægter er jo løn for en ydelse. Det gælder ikke blot de penge, der kommer fra myndighedsbetjening, men også dem, der udløses via taxametersystemet, basistilskuddet, forskningsråd, EU og andre eksterne kilder. Hvis studentertilgangen svigter, forsvinder taxameterindtægterne, og lærerne bliver fyret. Hvis basisforskningsmidlerne eller de eksterne tilskud forsvinder, ryger også uni-forskerne ud.

På det moderne multiversitet er alle indtægtsgivende aktiviteter ligeværdige – i hvert fald set med kassmesterens briller. Så "hold tåre op at trille" – værdien af din og alle andre forskeres indsats tegner sig tydeligt på bundlinjen.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

AAU slår igen mod 'dameblads-sexologien'

- tager konkurrencen op med Joan Ørting og Carl-Mar Møller med sexolog-uddannelse

Der er penge i sex. Og den erkendelse er nu også kommet til Aalborg Universitet, der fra efteråret vil udbyde en masteruddannelse i sexologi. Det er seneste tiltag i den versonende konkurrence mellem uni'erne om de studerendes gunst.

Når danskere hører ordet 'sexolog' ser de for sig en rødhåret furie, der både opererer med fast kæreste og fast elsker, eller en behåret vildmand, kendt for sin fuldenkte balance med eget kønsllem.

Men selvbestaldede sexologer som Joan Ørting og Carl-Mar Møller – som ovennævnte refererer til – skal have akademisk modspil, og det får de nu, fortæller **professor Christian Graugaard** fra ved Sexologisk Forskningscenter, AAU. Han fortæller, at uddannelsen ikke er rettet mod hr. og fru Jensen med ondt i sexlivet. Den skal populært sagt være et sagligt-fagligt modstykke til 'damebladssexologien'.

"Monopolet på den sexologiske taleret er gået fra folk med en gedigen universitetsbaggrund til folk med en ikke videre kompetencegivende uddannelse. Og det er ikke fordi, jeg har et horn i siden på for eksempel Joan Ørting, som har igangsat mange gode ting. Men der er helt klart sexologer, der praktiserer over evne, og som derfor løber ind i nogle problematikker, der

godt kunne trænge til et kritisk eftersyn."

Når sex bliver højpandet

Hvad lærer man på AAU, som man ikke kan lære hos Joan Ørting? – lyder spørgsmålet fra FORSKERforums nærgående reporter.

"Man lærer at håndtere problemstillinger på videnskabelig vis. De studerende bliver oplært i kritisk tænkning og i forskningsmetodologi, hvor de andre uddannelser er mere praktiske og handler om teknikker, man kan bruge i terapeutisk praksis", svarer professor Graugaard.

Men problemer i ægtesengen og højpandet, akademisk abstraktion, er det ikke to vidt forskellige verdener?

"Der er jo ikke nogen praksis, som er teori-forladt. Og det er ikke sådan, at vi skal uddanne videnskabsfilosoffer og systemtænkere. Det bliver hverdagssexologer, der får nogle kvalifikationer, der gør dem i stand til at analysere og håndtere problemstillinger af forskellige karakter, typisk dem, man oplever i sundhedssektoren," fortæller Christian Graugaard.

Målgruppe: Rådgivere

Masteruddannelsen i sexologi optager 30 studerende med start i efteråret 2013. Prisen for uddannelsen er 120.000 kroner ekskl.

litteratur og overnatning.

De potentielle studerende er ifølge Graugaard typisk folk inden for sundhedssektoren, dvs. sygeplejersker, læger, ergoterapeuter og psykologer: "Vi ved, at der er mange, der i forbindelse med kronisk sygdom har problemer med seksualiteten, men som ikke får ordentlig rådgivning omkring det. Så målgruppen er især frontpersonalet i sundhedssektoren, som så vender tilbage til de samme stillinger med skærpede kompetencer, men også har mulighed for at undervise andre eller forske," siger han.

Når niveauet hæves, bliver de akademiske sexologer så for fine til damebladens brevkasser?

"Det tror jeg bestemt ikke. Sexologer skal som andre fagfolk kunne bevæge sig på mange niveauer. Nogle vil sikkert være gode til at formidle via brevkasser og chat, nogle vil forske, og andre vil sidde på hospitaler og have rådgivende funktioner."

Her var det så, at den nærgående reporter var meget fristet til at stille spørgsmål i den mere kinky afdeling, fx om munkesex. Men det gjorde han ikke, for FORSKERforum er et seriøst blad, der ikke stiller spørgsmål under bæltetstedet.